

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SERAMİK VE CAM ANASANAT DALI

**ÇANAKKALE SERAMİKLERİ BİTKİSEL MOTİFLİ TABAKLAR
KAPSAMINDA TEKSTİL DESENİ OLUŞTURMA YÖNTEMLERİ
İLE TASARIM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAKİBE MİNEL ARI

**Tez Danışmanı
PROF. YEŞİM ZÜMRÜT**

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SERAMİK VE CAM ANASANAT DALI

**ÇANAKKALE SERAMİKLERİ BİTKİSEL MOTİFLİ TABAKLAR
KAPSAMINDA TEKSTİL DESENİ OLUŞTURMA YÖNTEMLERİ İLE
TASARIM ÖNERİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAKİBE MİNEL ARI

Tez Danışmanı
PROF. YEŞİM ZÜMRÜT

ÇANAKKALE – 2024

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Rakibe Minel ARI tarafından Prof. Yeşim ZÜMRÜT hazırlanan ve **21/08/2024** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Çanakkale Seramikleri Bitkisel Motifli Tabaklar Kapsamında Tekstil Deseni Oluşturma Yöntemleri İle Tasarım Önerileri**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Seramik ve Cam Anasanat Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Yeşim ZÜMRÜT
(Danışman)

Prof. Ayşe GÜLER

Doç. Ayşe BALYEMEZ

.....

.....

.....

Tez No : 10607223

Tez Savunma Tarihi : 21/08/2024

.....
Prof. Dr. Ahmet Evren ERGİNAL
Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Rakibe Minel ARI

21/08/2024

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Prof. Yeşim ZÜMRÜT , çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen sevgili ailem ve yol arkadaşım Yasin'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Rakibe Minel ARI
Çanakkale, Ağustos 2024

ÖZET

ÇANAKKALE SERAMİKLERİ BİTKİSEL MOTİFLİ TABAKLAR KAPSAMINDA TEKSTİL DESENİ OLUŞTURMA YÖNTEMLERİ İLE TASARIM ÖNERİLERİ

Rakibe Minel ARI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Seramik ve Cam Anasanat Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Yeşim ZÜMRÜT

21/08/2024, 85

17. yy. - 20. yy. başını kapsayan Geleneksel Çanakkale seramikleri kendine has özelliklere sahip kültürel bir değerdir. Bitkisel motifli Çanakkale tabakları, motif ve dekor özellikleri ile dönemine göre farklı olarak nitelendirilebilecek bir üsluba sahiptir. Çömlekçi ustaları, üretimlerini yaparken yaşadıkları çevrede bulunan bitkileri, hayvanları, yelkenlileri vb. dekorlarında uygulamışlardır. Bu çalışmada ilk olarak, Çanakkale seramiklerinin genel tarihi ve özellikleri incelenip kısaca bilgi verilmiştir. Sonrasında 18. yy.'ın ikinci yarısı ve 19. yy.'ın ilk yarısı olarak tarihlenen dekorlu tabak gruplarından bitkisel motifli Çanakkale tabakları, kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Ulaşılan tabak örnekleri incelenmiş ve motif analizleri yapılmıştır. Farklı bir disiplin olan tekstil alanında kullanılan desen geliştirme yöntemleri ile özgün metraj desenler tasarlanmıştır.

Bitkisel motifli Çanakkale tabaklarının bu çalışmada referans alınması, kültürel bir mirası günümüze taşıyarak geçmiş ile bir bağ kurulmasına olanak sağlayacaktır. Tekstil alanının trendler üzerindeki etkisi pek çok alana olduğu gibi seramik alanında da etkilidir. Tekstil yüzey tasarımı da kullanılan raportlama tekniği üzerinde araştırma yapılmış ve bu yöntem ile seramik yüzeylerde uygulanabilecek metraj ve pano desen tasarımları yapılmıştır.

Trendlere yön veren tekstil disiplini bakış açısı ile, bitkisel motifli Çanakkale tabakları kapsamında yapılan tasarımların seramik yüzeyler için yeni bir yaklaşım getirmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bitkisel Motif, Çanakkale Seramikleri, Tekstil, Raport, Metraj
Desen

ABSTRACT

DESIGN SUGGESTIONS USING TEXTILE PATTERN CREATION METHODS WITHIN THE SCOPE OF ÇANAKKALE CERAMICS FLORAL MOTIF PLATES

Rakibe Minel ARI

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Thesis in Ceramic

Supervisor: Prof. Yeşim ZÜMRÜT

21/08/2024, 85

Traditional Çanakkale ceramics, which span from the 17th century to the early 20th century, are a cultural asset with unique features. Çanakkale plates with plant motifs have a style that can be considered different from their era due to their motif and decorative features. Pottery masters incorporated plants, animals, sailboats, and similar elements from their surroundings into their decorations. In this study, the general history and characteristics of Çanakkale ceramics are first examined and briefly described. Subsequently, Çanakkale plates with plant motifs, dated to the second half of the 18th century and the first half of the 19th century, are comprehensively researched. The reached plate samples are examined, and motif analyses are conducted. Unique repeat patterns are designed using pattern development methods from the textile field, which is a different discipline.

Referencing Çanakkale plates with plant motifs in this study will allow a connection with the past by carrying cultural heritage to the present. The influence of the textile field on trends is significant in many areas, including ceramics. The rapport technique used in textile surface design is researched, and repeat and panel pattern designs applicable to ceramic surfaces are made using this method.

With the perspective of the textile discipline that shapes trends, the designs made within the scope of Çanakkale plates with plant motifs are expected to bring a new approach to ceramic surfaces.

Keywords: Plant Motif, Çanakkale Ceramics, Textile, Rapport, Repeat Pattern

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Çanakkale	2
1.2. Çanakkale Seramikleri.....	3
1.2.1. Erken Dönem Çanakkale Seramikleri.....	5
1.2.2. Boyunlu Çömlekler (Küp)	5
1.2.3. Çukur Kaseler	7
1.2.4. Çanakkale Seramikleri Tabak Formları	7
1.3. Geç Dönem Çanakkale Seramikleri	10

İKİNCİ BÖLÜM BİTKİSEL MOTİFLİ TABAKLAR

2.1. Ortası Çiçek Rozetli Tabaklar	13
2.2. Ortası Çiçek Demetli Tabaklar	25
2.3. Ortası Stilize Benekli Tabaklar	30
2.4. Hayvan ve Bitki Motifli Tabaklar	37
2.5. Cami ve Köşk Tasvirli Tabaklar	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	43
TEKSTİL DESENİ TASARIMINDA KULLANILAN YÖNTEMLER	
3.1. Tekstil Deseni Geliştirme Yöntemleri	43
3.1.1. Düz - Tam Raport	45
3.1.2. Soter - Yarım Raport	46
3.1.3. Diyagonal - Üslup Raport	47
3.1.4. Çevirme Raport	48
3.1.5. Kapaklama Raport	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	50
TASARIM ÖNERİLERİ VE UYGULAMALAR	
4.1. Motif Analizleri	51
4.2. Tasarım Önerileri Dijital Pafta Düzenlemeleri	55
4.3. Duvar Karosu Tasarımları	71
4.4. Farklı Ürün Grupları Üzerine Dijital Giydirme Örnekleri Sunum Paftaları	77
BEŞİNCİ BÖLÜM	82
SONUÇ VE ÖNERİLER	
KAYNAKÇA	84

SİMGELER VE KISALTMALAR

Cm	Santimetre
Yy	Yüzyıl

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Geç Dönem Çanakkale Seramikleri, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	12

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel No	Görsel Adı	Sayfa No
Görsel 1	Çanakkale'nin Konum Haritası Nemlioğlu Koca, Y. (2017). "Dardanelles, Hellespont, Çanakkale: Çanakkale Haritaları, 111	3
Görsel 2	Çanakkale Seramik Atölyelerinde Olasılıkla 18. Yüzyıl Başlarında Üretilmiş Boyunlu Çömlek (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Takaoğlu, T. ve Takaoğlu, A. (2021). Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları, 58	6
Görsel 3	Küp, Öney, G.; Altun, A.; Carswell, J. (1991). Sadberk Hanım Müzesi Türk Çini Ve Seramikleri, 120	6
Görsel 4	Çanakkale seramik atölyelerinde 18. yüzyılın ikinci yarısında üretilmiş stilize bitkisel motiflerle bezeli derin çanak (Londra Victoria & Albert Müzesi), Takaoğlu, T. ve Takaoğlu, A. (2021). Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları, 61	7
Görsel 5	Çukur Tabak, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, (1996). Çanakkale Seramikleri, 40	8
Görsel 6	Astar Akıtma Bezemeli Yeşil Renkte Sırlı (A) Halka Kaideli Tabak (Mehmet Uzuner Koleksiyonu) Takaoğlu, T. ve Takaoğlu, A. (2021). Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları, 113	8
Görsel 7	Tabak, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, (1996). Çanakkale Seramikleri, 26	9
Görsel 8	Çanakkale Seramik Atölyelerinde 18. Yüzyıl Ortalarından 19. Yüzyıl Başlarına Kadar Üretilmiş Sır Altı Dekorlu Yelkenli Tasvirli Tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Takaoğlu, T. ve Takaoğlu, A. (2021). Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları, 69	9

Görsel 9	Halka Gövdeli Testi, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, (1996). Çanakkale Seramikleri, 108	10
Görsel 10	Kahverengi Renkte Sırlı Üzeri Kabartma ve Boya Bezemeli Gaga Ağızlı Testi (Mehmet Uzunur Koleksiyonu), Takaoğlu, T. ve Takaoğlu, A. (2021). Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları, 83	11
Görsel 11	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	14
Görsel 12	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	15
Görsel 13	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	15
Görsel 14	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	16
Görsel 15	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	17
Görsel 16	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	17
Görsel 17	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	18
Görsel 18	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	19
Görsel 19	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	19
Görsel 20	Kase, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	20
Görsel 21	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	21
Görsel 22	Kase, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	21

Görsel 23	Rozet Biçiminde Çiçek Desenli Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	22
Görsel 24	Rozet Biçiminde Çiçek Desenli Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	23
Görsel 25	Rozet Biçiminde Çiçek Desenli Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	23
Görsel 26	Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi Çanakkale Seramikleri, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	24
Görsel 27	Yunanistan ve Mısır'daki Benzer Çanakkale Seramikleri, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	25
Görsel 28	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	26
Görsel 29	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	27
Görsel 30	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	27
Görsel 31	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	28
Görsel 32	Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi Çanakkale Seramikleri, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	29
Görsel 33	Çanakkale Seramik Atölyelerinde 18. Yüzyılın Ortalarından 19. Yüzyıl Ortalarına Kadar Üretilmiş İçi Stilize Lale Motifi İle (A) Sır Altı Bezemeli Tabak. (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	29
Görsel 34	Çiçek Demeti Desenli Seramikler, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	30
Görsel 35	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	31
Görsel 36	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	31

Görsel 37	Çukur Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	32
Görsel 38	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	33
Görsel 39	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	33
Görsel 40	Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	34
Görsel 41	Yunanistan Michelis Vakfı Bağışı, Benek ve Yaprak Desenli Seramikler, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	34
Görsel 42	Yunanistan Michelis Vakfı Bağışı, Benek ve Yaprak Desenli Seramikler, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	35
Görsel 43	Çanakkale Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	36
Görsel 44	Çanakkale Tabak, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	37
Görsel 45	Kase, Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	38
Görsel 46	Çanakkale Seramik Atölyelerinde 19. yy. Başlarında Üretilmiş Tabak Ortasında Stilize Zürafa Betimi. İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	39
Görsel 47	Çanakkale Seramik Atölyelerinde 18. Yüzyılın Ortalarından 19. Yüzyıl Ortalarına Kadar Üretilmiş Bitki Üzerine Konmuş İki Kuşu Profilden Betimleyen Bir Kompozisyona Sahip (B) Sır Altı Bezemeli Tabak. (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	40

Görsel 48	Çanakkale Seramik Atölyelerinde Olasılıkla 18. Yüzyıl İkinci Yarısı Veya 19. Yüzyıl Başları Arası Üretilmiş Stilize Cami Ve Köşk Tasvirli Tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	41
Görsel 49	Çanakkale Seramik Atölyelerinde Olasılıkla 18. Yüzyıl İkinci Yarısı veya 19. Yüzyıl Başları Arası Üretilmiş Stilize Cami Ve Köşk Tasvirli Tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle), Düzenleyen: Rakibe Minel Arı	42
Görsel 50	Düz – Tam Raport Dizilimi, Çizim: Rakibe Minel Arı, 2023	46
Görsel 51	Soter – Yarım Raport Dizilimi, Çizim: Rakibe Minel Arı, 2023	47
Görsel 52	Diyagonal – Üslup Raport Dizilimi, Çizim: Rakibe Minel Arı, 2023	48
Görsel 53	Çevirme Raport Dizilimi, Çizim: Rakibe Minel Arı, 2023	49
Görsel 54	Kapaklama Raport Dizilimi, Çizim: Rakibe Minel Arı, 2023	49
Görsel 55	Motif Analizi 1-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	51
Görsel 56	Motif Analizi 1-b Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	51
Görsel 57	Motif Analizi 2-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	52
Görsel 58	Motif Analizi 2- b Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	52
Görsel 59	Motif Analizi 2-c Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	53
Görsel 60	Motif Analizi 1-c Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	53

Görsel 61	Motif Analizi 2-d Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	54
Görsel 62	Tam Raport Desen Tasarımı 1-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	55
Görsel 63	Yarım Raport Desen Tasarımı 2-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	56
Görsel 64	Kapaklama Raport Desen Tasarımı 2-b Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	57
Görsel 65	Tam Raport Desen Tasarımı 2-c Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	58
Görsel 66	Yarım Raport Desen Tasarımı 2-d Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	59
Görsel 67	Diyagonal Raport Desen Tasarımı 3-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	60
Görsel 68	Diyagonal Raport Desen Tasarım 3-b Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	61
Görsel 69	Diyagonal Raport Desen Tasarımı 2-e Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	62
Görsel 70	Yarım Raport Desen Tasarımı 3-c Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	63
Görsel 71	Tam Raport Desen Tasarımı 2-f Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	64
Görsel 72	Tam Raport Desen Tasarımı 2-g Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	65
Görsel 73	Tam Raport Desen Tasarımı 2-h Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	66
Görsel 74	Yarım Raport Desen Tasarımı 2-j Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	67

Görsel 75	Yarım Raport Desen Tasarımı 2-k Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	68
Görsel 76	Tam Raport Desen Tasarımı 4-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	69
Görsel 77	Tam Raport Desen Tasarımı 4-b Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	70
Görsel 78	Duvar Karosu Tasarımı 2-c Ebat: 30x60 cm. Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	71
Görsel 79	Duvar Karosu Tasarımı 1-a Ebat: 30x60 cm. Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	72
Görsel 80	Duvar Karosu Tasarımı 3-a Ebat 20x20 cm. Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	73
Görsel 81	Duvar Karosu Üretim Departmanı Dijital Baskı Teknolojisi Üretim Aşamaları, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	74
Görsel 82	Duvar Karosu Tasarımı 2-c Uygulama Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	75
Görsel 83	Duvar Karosu Tasarım Uygulaması 1-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	75
Görsel 84	Duvar Karosu Tasarım Uygulaması 3-a Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	76
Görsel 85	Tabak Üzerine Desen Giydirme Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	77
Görsel 86	Tabak Üzerine Desen Giydirme Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	78
Görsel 87	Tabak Üzerine Desen Giydirme Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	79
Görsel 88	Lavabo Üzerine Desen Giydirme Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	79

Görsel 89	Koltuk Üzerine Desen Giydirme Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	80
Görsel 90	Duvar Kağıdı Tasarım Önerisi Pafta Düzenlemesi, Hazırlayan: Rakibe Minel Arı	81

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlar var olmasıyla beraber, birincil ihtiyaçlarından olan yeme içmenin daha sağlıklı ve kolay olabilmesi için çamurdan kap kakaklar yapmayı öğrenmişler ve zaman içerisinde seramik alanını geliştirmişlerdir. Bir diğer temel ihtiyaç olan örtünme ve giyinme ise tekstil disiplini beraberinde getirmiştir. Bu iki disiplinin en önemli ortak özelliği insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası olmasıdır. Seramik ve tekstil işlevsel yönü ve seri üretilbilir olması ile kullanım alanları oldukça geniş iki sektördür. Bu iki farklı disiplin aynı zamanda bir sanat dalıdır.

“Çanakkale Seramikleri Bitkisel Motifli Tabaklar Kapsamında Tekstil Deseni Oluşturma Yöntemleri İle Tasarım Önerileri” başlıklı tez çalışmasında Çanakkale seramiklerinin genel tarihi ve özellikleri araştırılıp incelenmiştir. Bitkisel motifli tabaklar özelinde literatür taraması yapılmış, bu konu ile ilgili kitap, tez, makale, müze koleksiyonları incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, bitkisel motifli Çanakkale tabakları özelinde motif analizi ve desen geliştirmeye yönelik bir çalışma olmadığı tespit edilmiş, ulaşılabilen bitkisel motifli tabak örnekleri, motif özelliklerine göre gruplandırılıp analizleri yapılmıştır. Çalışma kapsamında tasarımlarda kullanılacak olan tekstil alanında desen geliştirme yöntemlerinden raportlama tekniği de incelenmiştir.

Seçilen motiflerin bilgisayar programlarında birebir çizimleri yapıp, farklı raportlama yöntemleri ile varyasyon desenler oluşturulmuştur. Bu desenler metraj desen ve pano desen olarak çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ana hedefi geleneksel bir değer olan Çanakkale seramiklerinde kullanılan bitkisel motif zenginliğini belirlemek, seçilenleri dijital ortama aktarmak, tekstil desen geliştirme yöntemleri ile bu motiflere yeni bir boyut kazandırıp hem seramik hem de tekstil alanında görünür kılınmaktır.

Tezin birinci bölümünde; Çanakkale'nin konumuna, kısa tarihine, Çanakkale seramiklerinin genel özelliklerine değinilip, erken dönem ve geç dönem olacak şekilde bu dönemlerin özelliklerinden ve üretilen formlardan bahsedilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde; Bitkisel motifli tabakların genel özellikleri ele alınmış, ortası çiçek rozetli tabaklar, ortası çiçek demetli tabaklar ve ortası stilize benekli tabaklar olacak şekilde üç gruba ayrılmıştır. Bu kısımda gruplara ayrılan tabaklar tek tek ele alınarak motif analizi yapıp künye bilgisi verilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde; Tekstil deseni tasarımında kullanılan yöntemler başlığı altında bu konuda yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Raport tekniklerinden bahsedilip, tam raport, yarım raport, diyagonal raport gibi farklı raport teknikleri üzerinde durulmuştur.

Tezin dördüncü bölümünde ise motif analizleri sonucunda bitkisel motifli tabakların kendine has renkleri, desenleri, yüzey özellikleri ve dekor teknikleri de göz önünde tutularak, dijital ortamda yapılan tasarımlara yer verilmiştir. Yapılan her tasarım pafta olarak gösterilmiştir ve çeşitli ürün gruplarına dijital olarak desen giydirme yapıp sunulmuştur. Tasarım önerilerinin bir kısmı seramik yüzeylere Çanakkale Seramik Fabrikaları duvar karosu üretim departmanında dijital baskı teknolojileri kullanılarak uygulanmıştır.

1.1. Çanakkale

Günümüz ismi ile Çanakkale, tarihle yoğrulmuş geçmişten bugüne gelene kadar farklı isimler ile anılmış, tüm dünya adına önemli tarihi olaylara tanıklık etmiş bir kenttir. Çanakkale'nin bilinen ilk ismi Troas'tır.

Çanakkale Boğazı Antik Çağ'ın bir kenti olan Abydos'tan kaynaklanan Avido ya da Aveo adlarıyla da anılmıştır.

Orta Çağ İtalyan haritalarında Romania Boğazı adına rastlanır.

Avrupalılarca boğaza verilen Dardanelles adının kaynağı, bu bölgede yaşayan Dardanlara dayanmaktadır.

Boğaz'ın en dar yerinde Fatih Sultan Mehmet döneminde (1462 yılında İstanbul' un Venedik ve Cenevizlilerden korunması amacıyla), Rumeli yakasında Kilitbahir, Anadolu yakasında Çimenlik (Çanak Kalesi) kaleleri yapılmıştır. Bazı kaynaklarda (Hammer-Osmanlı Tarihi)

Çanakkale adını bu kalelerden almıştır diye yazmaktadır (“Çanakkale Adının Kaynağı”, 2024).

Biga ve Gelibolu Yarımadaı üzerinde, Çanakkale Boğazı’nın iki kıyısında yer alan Çanakkale, antik çağlardan bu yana Avrupa ile Asya arasında geçiş noktası konumundadır. (Nemlioğlu Koca, 2017).

Görsel 1. Çanakkale’nin konum haritası

Tarihi verilere göre Çanakkale, Hellespont veya Hellespontos adlarıyla da anılmıştır. Homeros’un İlyada eserinde yer verildiği Troia savaşının da gerçekleştiği Çanakkale, birden fazla kültüre ev sahipliği yapmış bir yerleşim yeridir. Konum olarak Türkiye’nin kuzeybatısında, Marmara ve Ege bölgesinin içinde yer almaktadır. Kentin seramik yapıımıyla uğraşması da Çanak-kale isminin oluşmasında etkili olmuştur. 17. yy. sonlarında yelken bezi, ipek ve çanak çömlek imalatı ile şehir ün kazanmaya başlamıştır. Gönül Öney’in “Çanakkale Seramikleri Türk Çini ve Seramikleri” adlı eserinde “Çanakkale” isminin, seramik üretiminin daha da arttığı 18. yy. sonlarına doğru kullanıldığını belirtmektedir.

1.2. Çanakkale Seramikleri

Çanakkale seramikleri bugüne kadar ulusal ve uluslararası alanda pek çok tez, makale, kitaba konu olmuş, önemli bir araştırma konusudur. Bu kaynaklarda tarihsel süreci hakkında detaylı bilgiler kimi zaman kendini tekrar eder nitelikte karşımıza çıkmaktadır.

Çok fazla tekrara düşmemek adına, tez kapsamında tarihsel süreç kısaca ele alınacak, bitkisel motifli tabaklar ve tasarım süreçleri özelinde detaylandırılacaktır.

“Çanakkale seramiklerinden ilk olarak 1743-45 tarihli Pococke’un eserinde söz edilmektedir” (Pococke,1743-45:102).

Evliya Çelebi Çanakkale ziyareti hakkında seramik üretiminden bahsetmese de onun ziyaretinden kısa bir süre sonra kentte seramikle ilgili çalışmalar başlamıştır. Çanakkale’ye gelen bazı seyyahlar burada bulunan seramik atölyeleri ve yapılan seramiklerden bahsetmişlerdir. Richard Chandler, Çanakkale ziyaretinde seramikle ilgili gözlemlerine değinmiştir.

“Önemli olan toprak eşya imalathanesini gördük ve modanın asla değişmediğini, kavanozların ve kapların genel olarak eski şekilleri koruduğunu ve görünüşe göre eski modellerle oluştuğunu anlıyorduk” (Chandler: 1775: 12).

“Çanakkale merkezde üretim 17. Yüzyılın ikinci yarısında Çanakkale’nin güneyinde Ezine İlçesine bağlı Akköy’lü ustaların Çanakkale’ye göç etmesiyle başlamıştır” (Karaöz, 2018: 20).

Çanakkale bölgesinin seramik üretimi için uygun hammadde kaynaklarına sahip olması, burada seramik yapımının başlamasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır. Form çeşitliliği ve döneme göre ilginç dekorlara sahip olan Çanakkale seramikleri, İznik ve Kütahya çinileri ve seramikleri ile kıyaslandığında oldukça kendine has özellikler taşımaktadır. İznik ve Kütahya’da yapılan seramikler ve çiniler saray kesimine hitap eden renklere ve dekorlara sahiptirler. Bundan dolayı dini mimaride ve saraylarda, toplumun üst kesimi tarafından tercih edilmiştir. Çanakkale’de üretilen seramikler ise halk tarafından ulaşılabilir ve daha çok ihtiyaca yönelik işlevsel formlar olduğu için hem köylüler hem de kentliler tarafından talep görmüştür. Çanakkaleli ustaların ürettikleri formlar sadece işlev ile kalmayıp insana estetik açıdan da hitap etmektedir.

Üretim süreci ele alındığında erken dönem ve geç dönem olarak üretilen seramikler gruplara ayrılıp, form ve üslup olarak incelenebilmektedir. Erken dönem Çanakkale

seramikleri 17. yy. ve 18. yy.'ın neredeyse tamamını kapsamaktadır. Geç dönem Çanakkale seramikleri 19. yy.' dan 20. yy.' a kadar olan süreçtir. İki dönem arasındaki formların bazıları benzerlik gösterirken geç döneme gelindiğinde benzerliklerin yanı sıra farklılaşan formlar abartılı kabartmalar ve dekorlar göze çarpmaktadır.

1.2.1. Erken Dönem Çanakkale Seramikleri

Erken dönem 17. yy.' dan 18. yy.' a kadar olan süreyi kapsamaktadır. Bu dönemde yapılan seramikler kullanma olarak adlandırılan derin çanaklar, tabaklar ve küplerdir. Seramiklerin yapımında kullanılan en belirgin teknikler ise kırmızı çamur bünye üzerinde beyaz astar ve şeffaf sır altına uygulanmış bezemelerdir. Tabak formu bu dönemde üretilmiş en yaygın formlardan biridir. Üretilen formlara uygulanan desenler fırça tekniği ile uygulanmıştır. Çiçek motifleri, benekler, hayvan figürleri, yelkenli ve cami tasvirleri fırça darbeleri ile seramik yüzeyler üzerine uygulanmıştır.

1.2.2. Boyunlu Çömlekler (Küp)

Erken dönem Çanakkale seramikleri arasında özgün formlardan olan küpler genellikle 29-36 cm. yüksekliğinde, 12-20 cm. çapında tasarlanmış ve üretilmiştir. Kulplu ya da kulpsuz bir şekilde şişman gövdeli ve uzun boyunlu olan formlardır. Boyunlu çömlek ya da küp olarak adlandırılmaktadır.

Görsel 2. Çanakkale seramik atölyelerinde olasılıkla 18. yüzyıl başlarında üretilmiş boyunlu çömlek (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle)

Görsel 3. Küp

Küplerin yüzeyine beyaz astar kullanılmış ve kuruduktan sonra genellikle mavi renkte desenler uygulanmıştır. Bu desenler genellikle bitkisel motiflerdir. Bu üslupta üretilen küpler 19. yüzyıl başlarına kadar sürmüştür. Geç dönem sürecinde de küp üretimi devam etmiştir fakat erken döneme kıyasla daha farklı özellikler taşımaktadır.

1.2.3. Çukur Kaseler

Erken dönemde üretimi çok fazla yapılmamış bir formdur. Çömlekçi çarkında şekillendirilmiştir.

Gönül Öney çukur kaselerden bahsederken şu sözleri kullanmıştır;

“18. yüzyılın ortalarından itibaren üretildiği anlaşılan bu form düz ağızlı, aşağıya doğru hafifçe daralan gövdeli ve halka kaide ile karakterize edilir” (Öney, 1971: 9).

Boyut olarak 15-23 cm. civarında yüksekliğe ve ortalama 18 cm. çapa sahiptirler. Form şekillendirildikten sonra beyaz astar ile astarlanıp bisküvi pişirimi yapılmaktadır. Bu işlemden sonra dekorlama işlemi yapılmaktadır ve desen olarak bitkisel bezemeler uygulanmaktadır. Renk olarak kirli sarılar ve kahverengi tonları kullanılmıştır. Dekor işleminden sonra da şeffaf sır ile ürün sırlanıp ikinci pişirimi yapılmaktadır. Çukur kaseler erken dönemde üretilmiş olup geç dönemde de üretimine devam edilmiştir.

Görsel 4. Çanakkale seramik atölyelerinde 18. yüzyılın ikinci yarısında üretilmiş stilize bitkisel motiflerle bezeli derin çanak (Londra Victoria & Albert Müzesi)

1.2.4. Çanakkale Seramikleri Tabak Formları

Çorba tabağı biçimindedirler ve genellikle dekor tabağın merkezinde yer almaktadır. Beyaz astarlı bünye üzerine koyu mavi, kobalt mavisi, kahverengi, turuncu renkler ile

motifler işlenmektedir. Tabaklardaki desenler çeşitlilik göstermektedir ve bu desenlere göre tabaklar kategorilere ayrılabilir.

Görsel 5. Çukur tabak

Görsel 6. Astar akıtma bezemeli yeşil renkte sırlı (a) halka kaideli tabak (Mehmet Uzuner Koleksiyonu)

Erken dönemin en yaygın tabaklarından biri de yelkenli motifli tabaklardır. Üretim tekniği bakımından diğer tabaklarla benzer biçimdedir. Çanakaleli ustaların yelkenli motifini kullanmaları, onların yaşadıkları ortamdan ne denli etkilendiklerini yansıtmaktadır.

O dönemde Çanakkale Boğazı'nı kullanan yelkenlilerin, ustalara ilham kaynağı olduğu ve günlük yaşantılarındaki belli başlı unsurları çalışmalarına dahil ettikleri düşünülebilir.

Görsel 7. Tabak

Görsel 8. Çanakkale seramik atölyelerinde 18. yüzyıl ortalarından 19. yüzyıl başlarına kadar üretilmiş sır altı dekorlu yelkenli tasvirli tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle)

18. yy. ortalarından itibaren 19. yy.'ın başlarına kadar olan süre içerisinde yaygın bir biçimde görülen tabaklardır. Krem ya da beyaz astar üzerine sıraltı tekniği ile mavi ve kirli sarı renk tonları kullanılmıştır. Özellikle minare, cumba gibi mimari tasvirler ön planda tutulmuştur. Pencere gibi detaylar ön plandadır. Bu kompozisyonları destekleyici olarak da ağaç, kuş motifleri gibi doğal örnekler kullanılıp anlatım güçlendirilmiştir. Perspektifin de kullanılması anlatımın derinleşmesini sağlamıştır.

Çukur tabaklar Çanakkale seramikleri arasında en bol görülen örneklerdir. Boyut olarak yüksekliği 6-9 cm. arasında çapı 20-34 cm. arasında değişmektedir. Halk arasında “Duvar Tabağı” olarak da isimlendirilmektedirler ve erken dönem seramikleri arasında önemli bir yer tutmaktadırlar. Gönül Öney bu tabaklardan bahsederken;

“Kenarlı örnekler daha boldur. Kenarsızlarda dış yüzde ince süslü bir kenar bordürü yer alır. 19.asrın sonu ve 20.asırdan olan geç örneklerde kenarlar dalgalı boğum boğum da olabilir” (Öney 1971: 4).

Tabaklar, şekillendirme aşamasından sonra kurumaya bırakılır ve daha sonra beyaz astarla astarlanmaktadır. Beyaz astar üzerine fırça tekniği ile yüzeye dekor uygulanmaktadır. Tabaklar, uygulanan dekor çeşitliliğine göre gruplara ayrılmaktadırlar. Bunlar bitkisel motifli tabaklar, yelkenli motifli tabaklar, cami ve köşk tasvirli tabaklar, zürafa ve balık motifli tabaklar olarak gruplandırılmaktadır.

1.3. Geç Dönem Çanakkale Seramikleri

Görsel 9. Halka gövdeli testi

18. yy.’dan 19. yy.’ın ortalarına kadar oldukça kaliteli ve zevkli olan Çanakkale seramikleri, 19. yy.’dan sonra erken döneme kıyasla kalitesi düşmüştür. Yeni ve farklı kullanım alanlarına yönelik seramikler yapılmaya başlanmıştır. Çanakkaleli ustalar batılılaşmanın da etkisiyle yeni kap formları ve teknik arayışlarına girmişlerdir. Seramikler üzerine rozetler, madalyonlar, çiçekler applike edilerek kabartmalı görünüm elde edilmiştir.

Görsel 10. Kahverengi renkte sırlı üzeri kabartma ve boya bezemeli gaga ağızlı testi (Mehmet Uzuner Koleksiyonu)

Genel olarak bu dönem seramikleri tek renkli olup nadiren sır üstü boyama tekniği kullanılmıştır. Çanakkale'ye gelen seyyahlar ve burada görev yapan konsolosların bazıları bu dönem seramikleri ile ilgili gözlemlerini belirtmişlerdir.

İnsanlar büyük ölçüde burada yapılan teknelere bindi ve satışa kaba çanak çömlek getirdiler. Çoğunluk esas olarak, altın varaklarla süslenmiş uzun ve nezaketsiz su testilerindeydi; ama bir arkadaşıma hediye olarak geyik gibi yapılmış bir şişe satın aldım, kesinlikle hayatımda gördüğüm en çirkin şey demıştır (Smith, 1850: 40).

Konsolos Emile Vitalis şu şekilde değinmiştir;

“Tamamen kalitesiz olan bu ürünler, kıyı gemilerinin sahipleri tarafından satın alınmakta, bu gemiler onları Takımadalara ve Suriye'ye bu mahallelerin yoksul sınıflarının kullanması için taşımaktadır” demektedir (Vitalis, 1864: 127-128).

Geç dönemdeki form çeşitliliği erken döneme kıyasla fazla olduğundan dolayı ve daha önce yapılmış Çanakkale seramikleri konulu çalışmalar ile tekrara düşmemek adına konu tez konusu sınırlılıkları içinde ele alınmış, bu bölüm geç dönemin ana karakterini ifade edecek şekilde tablo ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 1

Geç dönem Çanakkale seramikleri

Ördek Başlı testiler	At veya Ördek Başlı Yüksek Ayaklı Çelenkli Testiler	Bektaşî Başlıklı Testiler
Düz Boyunlu Testiler	Çift Kulplu Testiler	İbrikler
Fıçılar	Armudi Gövdeli Şişeler	Hayvan Biçimli Kaplar
Gemi Biçimli Gaz Lambaları	Kapaklı Şekerlikler	Maşrapalar
Yonca Ağızlı Sürahiler	Vazolar	Boyunlu Çömlekler
Kavanozlar	Tabaklar	Süzgeçler
Derin Çanaklar	Kapaklı Sahanlar	Sepet Örgülü Kaplar
Yazı Takımları	Mangallar	Halka Gövdeli Testiler

İKİNCİ BÖLÜM

BİTKİSEL MOTİFLİ TABAKLAR

Çanakkale seramikleri tabak formları içerisinde bitkisel motifli tabaklar önemli bir yer tutmaktadır. Genel olarak bitki motifleri stilize edilmiş bir şekilde yüzeye aktarılmıştır. Bundan dolayı bazı motiflerin hangi bitkiye ait olduğu bilinmemektedir. Papatyaya benzer, beyaz yapraklı bitkiler, serviler, nar, karanfil, lale gibi bitkiler tabaklara motif olarak uygulanmıştır. Erken dönem Çanakkale seramiklerinde ortası saksıdan çıkan çiçek demetli kompozisyonlar kullanılmış ve bu dönemin kendine has motiflerinden biri olmuştur.

Lale devri itibarıyla çiçek sevgisi kendisini Osmanlı sanatının değişik alanlarında hissettirmeye başlamıştır. Bu durumun en güzel örneği Topkapı Sarayı bünyesinde Harem bölümünde bulunan ve Sultan III. Ahmet (hüküm süresi 1703-1730) tarafından yaptırılan ünlü Yemiş Odası'dır. Bu odanın duvarları boydan boya içlerinde çiçekli vazolar, meyve tabakları ve bitkisel betimlemelerle dekore edilmiştir (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2021: 63).

Dini ve sivil mimaride duvar süslemelerinde kullanılan bitkisel motiflerin Çanakkaleli ustaları etkilediği düşünülmektedir. Bunun sonucunda üretilen tabaklarda bitkisel motifler, ustaların yorumuyla uygulanmıştır. Bitkisel motifli tabakların ortak özellikleri şu şekilde açıklanabilir;

Dışa dönük düz ağız kenarlı, yayvan gövdeye sahip ve halka kaidelidirler. Kırmızı çamur bünye üzerine beyaz astar uygulanarak mavi ve morumsu kahverengi, kirli sarı gibi renklerle puar ya da fırça ile dekor uygulanır ve sonrasında şeffaf sır ile sırlanır. Desen, tabağın orta kısmında rozet biçiminde konumlandırılmaktadır. Tabakların bordür kısımlarında ise genellikle kafes deseni uygulanmış, bitkisel bordürlere de yer verilmiştir. Bu genel özelliklerin dışında istisnai örneklerle de rastlanmaktadır. Tabakların motif analizleri kısmında farklı özelliklere değinilecektir.

2.1. Ortası Çiçek Rozetli Tabaklar

18. yy.'ın ikinci yarısında ve 19. yy.'ın başlarında görülen tabaklardır. Desen, tabağın merkezine gelecek şekilde kompozisyon oluşturulmuştur. Desenlerde kullanılan renkler genellikle mor-kahverengi, turuncu, kırmızı-turuncu, sarı, mavi-lacivert gibi

renklerdir. Bazı desenlerde ise kahverengi-turuncu, kirli sarı renk tonları da kullanılmıştır. Tabakların bordür kısımlarında kafes motifi yer alır. Bu motif Çanakkale tabaklarında görülen tipik bir özelliktir. Tabaklarda kullanılan çiçeklerden bazıları papatya ve lalelerdir. Bordürlerde birbirini tamamlayan yapraklı bitkiler de kafes motifinin yanı sıra kullanılmıştır.

Görsel 11. Tabak

Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 11) 17. yy. sonu 18. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 6,6 cm., çapı: 33,8 cm.'dir. Desenin merkezinde büyük bir papatya ve etrafında büyük stilize edilmiş yapraklar yer almaktadır. Bu desen altı dilimden oluşan kenarları fistolu madalyonun içinde konumlandırılmıştır. Kenar bordürü iki şerit olacak şekilde birinde küçük çiçekler, diğerinde de stilize yapraklar ve çiçeklerle sıralanmıştır.

Görsel 12. Tabak

Suna ve İnan Kır   K  leksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 12) 18. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 24,7 cm.'dir. Kobalt mavisi ve toprak kırmızıısı renkleri ile dekorlanmıştır. Tabağın merkezinde üç yapraklı yonca biçiminde madalyon bulunmaktadır ve ortasında üç ayak izi vardır. Madalyon fisto kenarlı ve ortası    ek rozetlidir. Kenar bord  r  ne aralıklı bir biçimde kafes desen yerleştirilmiştir.

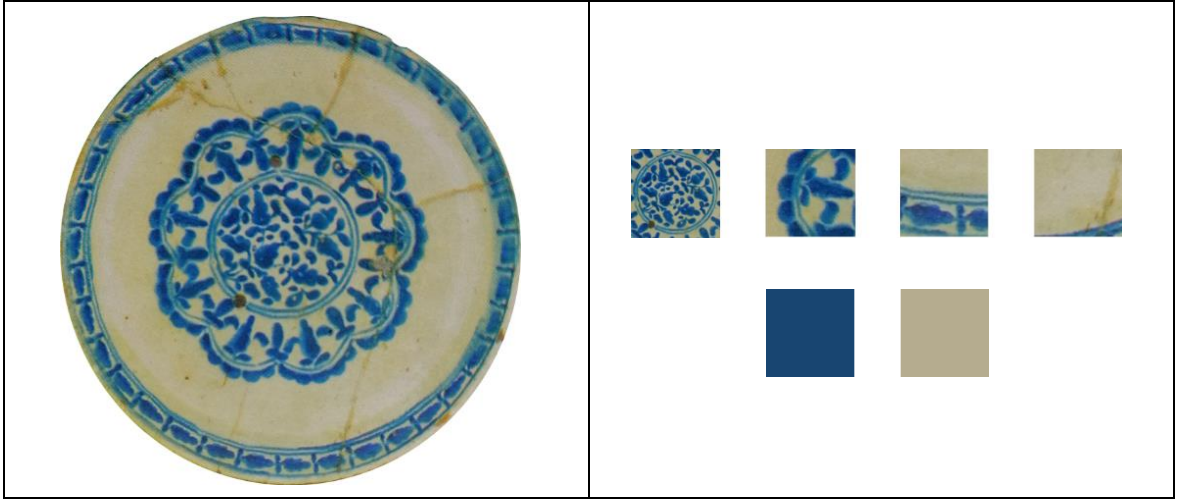
Görsel 13. Tabak

Victoria and Albert Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 13) 18. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 32,7 cm.'dir. Genel olarak Çanakkale tabakları kırmızı çamur bünye üzerine beyaz astar atıldıktan sonra üzerine dekoru yapılmaktadır. Bu tabakta farklı olarak kırmızı bünye üzerine sır altı tekniği ile mavi renkte dekorlanmıştır ve şeffaf sır ile sırlanmıştır. Tabağın merkezinde sekiz dilimli fisto kenarlı yuvarlak bir madalyon bulunmaktadır. Madalyonun içi bitkisel desenlerle bezenmiştir. Kenar bordür kısmında, iki çizgi arasında beyaz zemin üzerine çiçek desenleri birbirini takip edecek şekilde dekorlanmıştır.

Görsel 14. Tabak

Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 14) 17. yy. sonu, 18. yy. başında üretilmiş ve yüksekliği 6,6 cm., çapı: 29,2 cm.'dir. Tabağın merkezinde yedi dilimli rozetin içerisi yıldız motifi ile bölünmüştür. Yıldızın etrafında küçük turuncu çiçekler ve fırça darbeleri ile yapılmış mavi benekler yer almaktadır. Yıldızın iç kısmında ise papatya motifi yer alır, kobalt mavi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Kenar bordüründe kafes deseni kullanılmıştır.

Görsel 15. Tabak

Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 15) 17. yy. sonu, 18. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 5,7 cm., çapı: 31cm.'dir. Tabağın merkezinde çift çizgili madalyon içerisinde stilize edilmiş irili ufaklı yapraklar yer almaktadır. Madalyonun dış hattı büyük yapraklarla sıralanmıştır ve yapraklar dokuz dilimli fisto motifi ile çevrelenmiştir. Kobalt mavisi ile dekorlanmıştır ve bordür kısmında stilize yapraklar sıralanmıştır.

Görsel 16. Tabak

Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 16) 19. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği: 6 cm., çapı: 34,2 cm.'dir. Tabağın merkezinde rumi kıvrımlı ve rozet

çiçek ile bezenmiş madalyon bulunmaktadır. Kobalt mavisi ile dekorlanmıştır, madalyonun ortasında üç ayak izi bulunmaktadır. Kenar bordüründe iki çizgi arasında birbirini takip eden yapraklar bezenmiştir.

Görsel 17. Tabak

Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 17) 18. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği 6,5 cm., olan tabağın çapı: 32,8 cm.'dir. Madalyonun içinde, bir kökten açılarak uzayan laleler ve üst kısımda armut, küçük çiçekler ve yapraklar bulunmaktadır, lalelerin iç kısmı kafes motiflidir. Sır altına mavi ve turuncu renklerde dekorlanmıştır, ortasında üç ayak izi bulunmaktadır. Rozet biçimli tabaklarda desen genellikle rozetin içerisinde yer alır ve etrafı fisto motifi ile çevrelenir. Kenar bordür kısmında iki çizgi arasında aralıklı yerleştirilmiş kafes deseni bulunmaktadır.

Görsel 18. Tabak

Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 18) 18. yy. sonu üretilmiş ve yüksekliği 7 cm., çapı: 34 cm.'dir. Madalyonun içinde altı kenarlı yaprak motifli bir yıldız motifi bulunmaktadır. Yıldızın içinde bitkisel bir motif yer almaktadır. Yıldız motifinin etrafı küçük beneklerle doldurulmuştur. Madalyonun dışında irili ufaklı bitkisel bezemeler kullanılmıştır. Tüm desen kobalt mavisi ile renklendirilmiştir.

Görsel 19. Tabak

Victoria and Albert Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 19) 18. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği: 6 cm., çapı: 31,8 cm.'dir. Tabağın ortasında turuncu yapraklı papatyaya benzer

bir bitkisel motif yer almaktadır ve çevresinde beyaz yapraklı daha büyük papatyalar yer alır. Çiçeklerin arasında kobalt mavi stilize yapraklar sıralanmıştır. Kenar bordür kısmında iki şerit bant içerisinde birinde papatyalar diğerinde ise papatyaların arasında yapraklar sıralanmıştır.

Görsel 20. Kase

Victoria and Albert Müzesi'nde yer alan bu kase (Görsel 20) 19. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 33,6 cm.'dir. Çanakkale tabaklarında genellikle beyaz astar kullanılmıştır, bu tabakta farklı olarak Kirli kahverengi astar zemin üzerine desen çalışılmıştır. Kahverengi, mavi ve sarı renklerle sır altı tekniği ile dekorlanmıştır. On üç dilimli fisto kenarlı madalyon içerisinde kahverengi çiçek desenleri ve bir küçük bir büyük mavi renkte daire içerisinde yine kahve, sarı tonlarında çiçekler bulunmaktadır. Kenar bordür kısmında iki mavi çizgi arasında, aralıklarla yerleştirilmiş mavi bitkisel bezemeler bulunmaktadır.

Görsel 21. Tabak

Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 21) 18. yy. sonu 19. yy. başı üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 34 cm.'dir. Rozet biçimli bir tabak örneği olsa da diğer örneklerle bakılarak kompozisyon üslubunun biraz farklı olduğu söylenebilir. Merkezden büyüyen üç madalyonun içerisine desenler yerleştirilmiştir. Merkezde turuncu bitkisel motifler ve kobalt mavi yapraklar yer almaktadır, diğer madalyonun içinde çapraz çizgiler arasında stilize yapraklar sıralanmaktadır. Bir diğer madalyon içerisinde de turunculu ve kobalt mavili bitkisel motiflerle yapraklar sıralanmıştır. Son madalyon hat çizgisinde stilize yapraklar irili ufaklı bir şekilde yer almaktadır. Bordür sınırında, tabağın iç kısmında olacak şekilde zincir motifi kullanılmıştır. Bordür de ise aynı yaprak ve çiçek motifleri sıralanmıştır.

Görsel 22. Kase

Victoria and Albert Müzesi'nde yer alan bu kase (Görsel 22) 18. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği 6,9 cm., çapı: 18,7 cm.'dir. Tabağın sol ve sağ bölümlerinde iki büyük rozet biçiminde mavi ve turuncu renkli çiçek desenleri bulunmaktadır. Ortadan stilize dallarla kompozisyon simetrik bir şekilde bölünmüştür. Dalların alt ve üst kısmında çiçekler ortadan ikiye bölünmüş bir şekilde yarım olarak yerleştirilmiştir. Sır altına mavi ve turuncu renklerde dekorlanmıştır. Kenar bordür kısmında çift mavi çizgiler arasında birbirini takip edecek şekilde lekeyi andıran desenler fırça darbeleriyle bezenmiştir. Alışlagelmiş Çanakkale tabaklarındaki dekor özellikleri gibi değildir.

Görsel 23. Rozet biçiminde çiçek desenli tabak

Atina Benaki Müzesi'nde yer alan bu tabağın (Görsel 23) 18. yy. sonlarında üretildiği düşünülmektedir ve çapı: 20 cm.'dir. Tabağın ortasına altı dilimli bir rozet çizilmiştir. Bu rozetin içerisine yıldız benzeyen geometrik bir şekil ve onun etrafını çevreleyen stilize edilmiş yaprak desenleri bulunmaktadır. Sır altına koyu lacivert renkte dekorlama yapılmıştır. Rozetin çerçevesi fisto motifi ile bezenmiştir. Bordür detayında ise iki çizgi arasında benzer boyutta birbirini takip eden lekeler bulunmaktadır, zincir motifi olarak adlandırılmaktadır. Envanter numarası 30640'dır.

Görsel 24. Rozet biçiminde çiçek desenli tabak

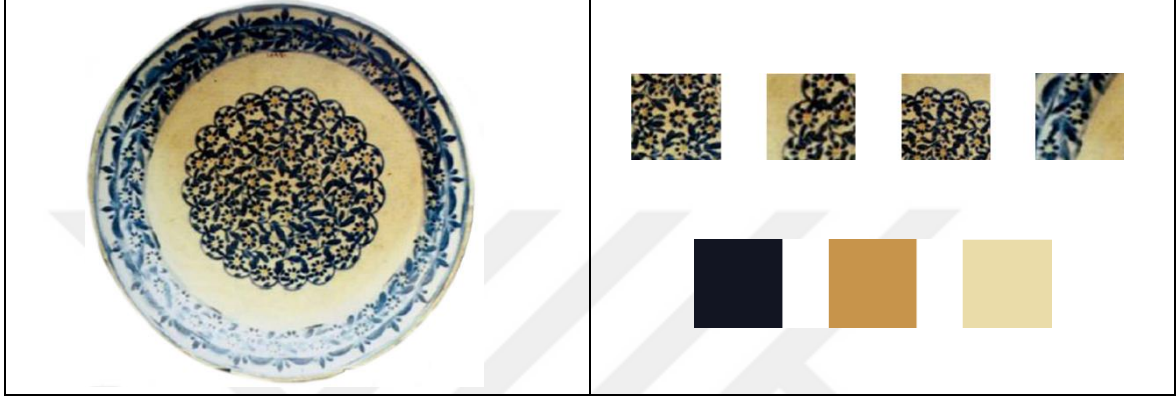
Atina Benaki Müzesi'nde yer alan bu tabağın (Görsel 24) 18. yy. sonu üretildiği düşünülmektedir ve çapı: 22 cm.'dir. Tabağın merkezinde sekiz dilimli rozet biçiminde bir çiçek deseni yer almaktadır. Pek çok tabak örneğindeki gibi sır altına koyu lacivert renkte dekorlanmıştır. Çiçek deseninin etrafı beneklerle doldurulmuştur ve dört tarafına gelecek şekilde stilize yaprak desenleri yer almaktadır. Bordür kısmında kafes motifi uygulanmıştır. Envanter numarası 30642'dir.

Görsel 25. Rozet biçiminde çiçek desenli tabak

Atina Benaki Müzesi'nde yer alan bu tabağın (Görsel 25) 18. yy. sonu üretildiği düşünülmektedir ve çapı: 21, 8 cm.'dir. Ortası rozet biçimli tabaklar kategorisine bakıldığında, bu tabağın diğerlerine göre daha farklı bir kompozisyona sahip olduğu

söylenbilir. Genel rozet biçimleri daire ya da kare gibi geometrik şekillerde uygulanmıştır. Bu tabağa bakıldığında desenin etrafında bir çerçeve yer almamaktadır. Lacivert ve turuncu renklerde irili ufaklı çiçek desenleri, simetri oluşturacak şekilde tabağın merkezinde yer almaktadır. Bitkisel motifli tabakların kompozisyonunda simetri pek tercih edilen bir yöntem olmamıştır. Envanter numarası 30643'dür.

Görsel 26. Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi Çanakkale seramikleri

Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi'nde yer alan bu tabağın (Görsel 26) yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Ortası rozet biçimli olan bu tabağın merkezde küçük bir çiçek deseni yer almaktadır. Bu desenin etrafını saracak şekilde birbirini takip eden çiçek ve yaprak desenlerinden oluşmaktadır. Kobalt ve hardal sarısı tonlarında renkler kullanılmıştır. Tabağın bordür kısmında iki şerit halinde birbirini takip eden stilize çiçek desenleri uygulanmıştır.

Görsel 27. Yunanistan ve Mısır'daki benzer Çanakkale seramikleri

Bu tabak (Görsel 27) hakkında yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Ortası altı yapraklı oluşup genişleyerek devam eden çiçek rozetli olan bu tabakta koyu mavi ve turuncu renk tonları kullanılmıştır. Stilize edilmiş yaprakların iç kısımlarında turuncu renkte papatyaya benzer çiçekler yer almaktadır. Rozetin etrafı fisto ile süslenmiştir. Bordür kısmında yaprak ve çiçek desenleri sıralanmıştır ve fisto ile bordür tamamlanmıştır.

2.2. Ortası Çiçek Demetli Tabaklar

18. yy.'ın ilk yarısı ve 19. yy.'ın başlarında görülmüştür. Bu tabaklarda çiçek ya da nar motifli büyük desenler işlenmiştir. Desenler tabağın merkezinde, çoğunlukla bir vazo içerisinde tasvir edilmiştir. Ortası çiçek rozetli tabaklara kıyasla, desenler geometrik şekiller içerisinde değil de tabağın yüzeyinde daha serbest bir şekilde kompozisyon kurulduğu söylenebilir.

Krem rengi zemin üzerine mavi-lacivert, beyaz, mor-kahverengi, turuncu renklerde desenler işlemiştir. Kenar bordür kısımlarında genellikle tek sıra halinde çiçekler ve yapraklar kullanılmıştır.

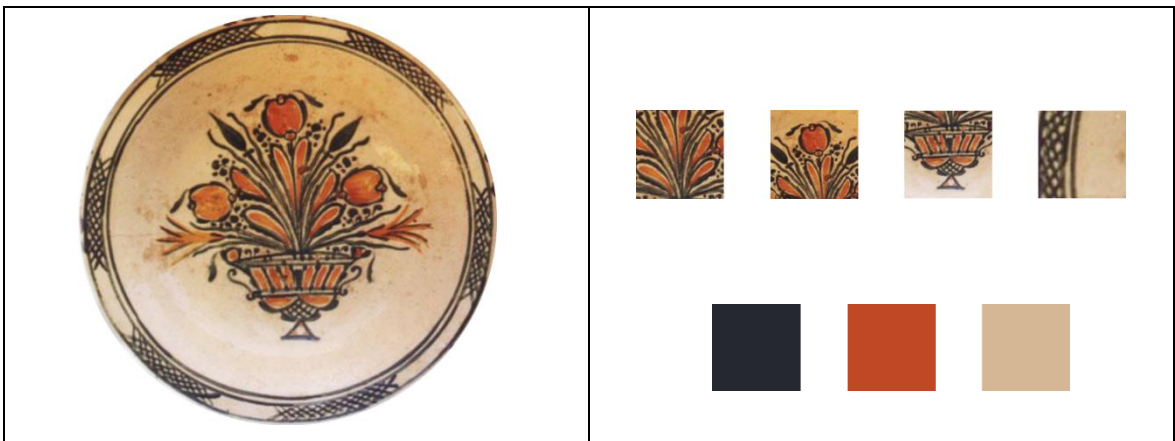
Görsel 28. Tabak

Victoria and Albert Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 28) 18. yy. ve 19. yy. başları arasında üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 31,8 cm. 'dir. Kompozisyon turuncu çerçeveli ve etrafı lacivert fisto motifli vazo içerisinde yükselen nar demetinden oluşmaktadır. Narlar turuncu renk tonunda yapraklar ise lacivert- mavi renktedir, vazanın iç kısmında stilize lacivert çiçek desenleri yer almıştır. Tabakın bordür kısmı iki sıra olacak şekilde fisto ile kuşatılmıştır. Dış kısım lacivert yapraklar ile bezenmiştir, iç kısımda papatyaya benzer çiçek motifleri kullanılmıştır.

Görsel 29. Tabak

Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 29) 17. yy. sonu ve 18. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 7,5 cm., çapı: 27, 8 cm.'dir. Bir kökten çıkarak yükselen stilize yapraklar ve çiçekler kompozisyonu oluşturmaktadır. Yapraklar mangan moru ile renklendirilmiştir ve turuncu renkte çiçeklerin etrafındaki kıvrım hareketleri kompozisyona akışkan bir etki vermiştir. Çiçeklerin bazılarında diyagonal çizgiler çekilmiştir. Yaprakların arasında büyükten küçüğe benekler yer almaktadır. Daralan gövdeye sahip ve halka kaidelidir. Bordür kenarında aralıklı kafes motif kullanılmıştır.

Görsel 30. Tabak

Suna ve İnan Kıraç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 30) 18. yy. sonu 19. yy. başı arasında üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., çapı: 33 cm.'dir. Kulplu bir vazo içerisinde

bu çiçek demeti mavi ve turuncu renklerde dekorlanmıştır. Vazonun dış çerçevesi mavi iç kısmı turuncu renklendirilmiştir. Çanakkaleli ustalar bitki motiflerinde kullandıkları stilize anlayışı, kompozisyondaki diğer öğelerde de sürdürmüşlerdir. Vazodan yükselen çiçek demetinde üç iri, dış hattı mavi içi ise turuncu renkte çiçekler yer almıştır. Çiçeklerin arasında dallar ve yapraklar, onların arasında da küçük benekler bulunmaktadır.

Görsel 31. Tabak

Metropolitan Sanat Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 31) 18. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği 6,4 cm., çapı: 31,4 cm.'dir. Bir vazo veya saksı içerisinden dalları üç yana ayrılan stilize karanfil motifi kompozisyonu oluşturmaktadır. Karanfillerin dış hattı mavi, iç kısmı beyaz renklendirilmiştir. Karanfillerin etrafında mavi yapraklar bezenmiştir. Kenar bordür kısmında iki çizgi arasında birbirini tekrar eden bitkisel bezemeler bulunmaktadır. Ortası çiçek demetli tabaklara genel olarak bakıldığında üç dal ve bu dallarda çiçeklerin tasvir edildiği görülmektedir.

Görsel 32. Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi Çanakkale seramikleri

Mısır, Kahire İslam Eserleri Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 32) hakkında yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Bir saksıdan üç dala ayrılacak şekilde bitkisel bir desen tasvir edilmiştir. Saksının ve çiçeklerin iç kısımları beyaz renkle boyanmıştır. Çiçeklerin kontürleri ve stilize yaprak desenleri kobalt ile renklendirilmiştir. Çiçek desenlerinin stilize edilmiş lale deseni olabileceği söylenebilir. Tabakın bordür kısmında kobalt ve beyaz olacak şekilde yaprak ve papatyaya benzer çiçek desenleri birbirini takip ederek sıralanmıştır.

Görsel 33. Çanakkale seramik atölyelerinde 18. Yüzyılın ortalarından 19. Yüzyıl ortalarına kadar üretilmiş içi stilize lale motifi ile (a) sır altı bezemeli tabak. (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle)

İstanbul Çinili Köşk Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 33) 18. yy. ve 19. yy. ortaları arasında üretilmiş ve yüksekliği 5 cm., çapı: 23 cm.'dir. Bordür kısmında aralıklı bir

şekilde yerleştirilmiş damla motifi bulunmaktadır. Çanakkale tabaklarında kullanılan bitkisel motiflerin geneline bakıldığında çoğu bitkinin tanımsız olduğu söylenebilir. Lale motifi seramiklerde kullanılan tanımlı motiflerden biridir. Bu motif daha farklı kompozisyonlarda ve üslupta Çanakkale tabaklarında kullanılmıştır.

Görsel 34. Çiçek demeti desenli seramikler

Bu tabak (Görsel 34) hakkında yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Tabağın merkezinde yaprakları iki yana ayrılmış, ortasından yukarıya uzanan bir dal ve o daldan aşağı doğru kıvrılan iki dal yer almaktadır. Kahverengi ve kirli turuncu renkler kullanılmıştır. Dalların etrafı kahverengi, turuncu olacak şekilde küçük yapraklarla sıralanmıştır.

2.3. Ortası Stilize Benekli Tabaklar

18. yy.'ın ilk yarısı ve 19. yy.'ın başlarında görülmüştür. Ortası stilize benekli tabaklar krem zemin üzerinde ortada kahverengi, sarı, turuncu renkler kullanılarak stilize fırça darbeleriyle dekorlanmıştır. Stilize benekli tabaklardan bazılarında ise benekler rozet veya üçgen kompozisyonlar ile geometrik bir düzenle işlenir. Bu rozet ve üçgenlerin çift çizgili olacak şekilde tabağın merkezinde uygulanmıştır. Rozetlerin çevresinde genellikle damla motifi kullanılmıştır.

Görsel 35. Tabak

Sadberk Hanım Müzesi'nde yer alan bu tabak (Görsel 35) 17. yy. sonu ve 18. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 6,5 cm., ve çapı: 23,7 cm.'dir. Merkezde eşkenar bir dörtgen içerisinde dört yapraklı bir çiçek motifi yer almaktadır. Çiçeğin etrafını dörtgenin köşe noktalarındaki, üç fırça darbeleri yapraklar çevrelemiştir. Ortası kahverengi etrafı turuncu beneklerden oluşan küçük çiçekler de dörtgenin içerisinde yer almaktadır. Dörtgenin çevresinde damla motifi ve ikisi yukarıda ikisi de aşağıda olacak şekilde tek bir benek kullanılmıştır. Tabak daralan gövdeye sahip ve halka kaidelidir, bordür kısmında aralıklı olacak şekilde damla motifleri uygulanmıştır.

Görsel 36. Tabak

Gönül Öney Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 36) 17. yy. sonu 18. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., ve çapı: 22,8 cm.'dir. Çift çizgili rozetin içerisinde bir üçgen yer almaktadır. Stilize edilmiş bitkisel bir motif bezenmiştir. Rozetin içerisinde koyu kahverengi, beş fırça darbesinden oluşan stilize edilmiş yapraklar tasvir edilmiştir ve yaprakların arasında küçük turuncu benekler yer almaktadır.

Görsel 37. Çukur tabak

Suna ve İnan Kırac Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 37) 18. yy. 19. yy. arasında üretilmiş ve yüksekliği 8 cm., çapı: 28 cm.'dir. Etrafı fistolu çift çizgili bir üçgenin içerisinde küçük benekler, stilize fırça darbeleriyle küçüklü büyüklü kıvrımlar kompozisyonu oluşturmaktadır. Mor - kahverengi tonlarında dekorlanmış ve açık sarı renkli sırla sırlanmıştır. Dışa dönük düz ağız kenarlı dibe doğru yayvan gövdeli ve halka kaidelidir. Ortası stilize benekli tabaklarda bordür kısmında genellikle damla motifi kullanılır fakat bir diğer tipik motif olan kafes motifi de kullanılmaktadır.

Görsel 38. Tabak

Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 38) 18. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği 5,7 cm., çapı: 24,2 cm.'dir. Tabağın merkezinde kenarları fistolu üçgen madalyon bulunmaktadır. Madalyonun iç kısmında üç ayak izi vardır ve çevresi yaprak kıvrımları ile bezenmiştir. Sır altına kobalt mavisi ile dekorlanmıştır ve açık sarı şeffaf sır ile sırlanmıştır.

Görsel 39. Tabak

Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 39) 18. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği 5,3 cm., ve çapı: 24,8 cm.'dir. Tabağın merkezinde yuvarlık

madalyon bulunmaktadır. Madalyonun iç kısmında bir üçgen yer alır ve etrafında fırça darbeleri ile stilize benekler bezenmiştir. Koyu lacivert ile renklendirilmiştir.

Görsel 40. Tabak

Suna ve İnan Kırâç Koleksiyonu'nda yer alan bu tabak (Görsel 40) 18. yy. sonunda üretilmiş ve yüksekliği 6 cm., ve çapı: 23,6 cm.'dir. Sır altına kobalt mavisi ile dekorlanmıştır. Tabağın merkezinde üçgen şeklinde bir madalyon bulunmaktadır, ortasında üç ayak izi ve serbest fırça darbeleri ile çizilmiş stilize bir çiçek motifi bulunmaktadır.

Görsel 41. Yunanistan Michelis Vakfı bağışı, benek ve yaprak desenli seramikler

Bu tabak (Görsel 41) hakkında yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Tabağın merkezinde dipten yukarıya doğru uzanan üç yaprak ve iki yana doğru ayrılmış iki yaprak yer almaktadır. Benek ve yaprak desenlerinden oluşturulmuş bu kompozisyonda Bu üç yaprağın içerisinde küçük fırça darbeleriyle vurulmuş benekler bulunmaktadır. Yaprakların dış hat çizgilerini de küçük benekler çevrelemektedir. Çiçek demetli tabakların geneline bakıldığında kompozisyonlar daha yoğun desenlerle oluşturulmuştur. Bu desenin ise onlara kıyasla daha yalın olduğu söylenebilir. Desenin etrafına da irili ufaklı benekler serpiştirilmiştir. Bordür kısmında aralıklı şekilde kafes motifi kullanılmıştır.

Görsel 42. Yunanistan Michelis Vakfı bağışı, benek ve yaprak desenli seramikler.

Bu tabak (Görsel 42) hakkında yapılan literatür taramasında teknik, ebat ve künye verilerine yeterli derecede ulaşılamamıştır. Küçük benekler ve irili ufaklı serbest fırça darbeleriyle oluşturulmuş stilize yapraklarla kurulmuş bir kompozisyondur. Bordür kısmında aralıklı bir biçimde kafes deseni kullanılmıştır. Diğer bitkisel motifli Çanakkale tabaklarındaki üçgen madalyonlu kompozisyonlara benzediği söylenebilir.

Görsel 43. Çanakkale tabak

Bu tabak (Görsel 43) . 18. yy. sonu – 19. yy. başı üretilmiş ve çapı: 23 cm.'dir. Bitkisel motifli tabaklar geneline bakıldığında, bu tabakta kurulan kompozisyonun diğerlerine göre oldukça farklı olduğu söylenebilir. Tabağın merkezinde dip kısmından yukarıya doğru uzanan bir bitkinin tomurcuğunu anımsatan bir desen yer almaktadır. Bu desenin iç kısmı koyu mavimsi, turunculu küçük fırça darbeleriyle doldurulmuştur. Desenin etrafında altı adet tomurcuk desenleri ile çevrelenmiştir. Desenin bütününde aynı fırça darbeleri hakimdir.

Çalışmanın bu bölümünde bitkisel motifli Çanakkale tabakları incelenmiştir. Öncelikle tabaklar; ortası çiçek rozetli tabaklar, ortası çiçek demetli tabaklar ve ortası stilize benekli tabaklar olarak kompozisyon üsluplarına göre gruplandırılmıştır. Elde edilen tabak örnekleri, üretim, dekor teknikleri ve tabakta kullanılan bitkisel motifler göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir. Yapılan analizlerin ve araştırmanın doğrultusunda, tabaklarda kullanılan bitkisel motiflerin büyük bir çoğunluğunun hangi bitkiye ait olduğu bilinmemektedir. Tanımlı olarak bilinen bitkisel motiflerden: lale, nar, papatya, servi örnek verilebilir. Seramik ustaları bitkisel motifleri birebir olarak değil de, kendilerine has bir üslup ile stilize etmişlerdir. Kompozisyonların merkezinde bulunan bitkisel motifler bütünlük sağlaması amacıyla, stilize edilmiş yapraklar, dallar ve beneklerle bir arada kullanılmıştır. Bitkisel motifler başlı başına bir tema olmanın yanı sıra, hem mekân tasvirli tabaklarda hem de hayvan tasvirli tabaklarda kullanılmıştır. İncelenen tabak örneklerinde seramik ustalarının doğayı ve doğa unsurlarını yaptıkları dekorlarda iç içe kullandıkları

gözlemlenmiştir. Cami ve köşk tasvirli tabak örneklerine bakıldığında mekânla beraber ağaçların ve bitkilerin bir bütün olarak kompozisyonda kullanıldığı görülmektedir. Hayvan tasvirli tabaklarda ise kullanılan belli başlı hayvan motifleri: zürafa, karga ve tavus kuşudur. Bu hayvan motifleri ile birlikte bitkisel motifler bir arada kullanılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde bitkisel motifli tabak örneklerinden sonra, hem mekân tasvirli hem de hayvan motifli tabak örneklerine yer verilmiştir.

2.4. Hayvan ve Bitki Motifli Tabaklar

Görsel 44. Çanakkale tabak

Çanakkaleli ustalar bitkisel motiflerin yanı sıra hayvan motiflerini de kompozisyonlarda kullanmışlardır.

Çanakkale tabaklarında karşımıza çıkan tavus kuşu motifi ise Osmanlı sarayı ve çevresi ile ilişkilendirilebilir. Osmanlı padişahlarının hem Topkapı hem de Dolmabahçe sarayları için inşa ettirdikleri kuşluklar için tavus kuşları görsel yönüyle vaz geçilmez olmalıydı. Çanakkale tabaklar üzerinde görülen stilize tavus kuşu motifleri saray yaşamını bilen veya sarayın beğenisini kazanmaya çalışan ustalar tarafından tasarlanmış olmalıydı (Takaoğlu ve Takaoğlu, 2021: 76).

Bu tabakta (Görsel 44) hem tavus kuşu hem de bitkisel desenler bir arada kullanılmıştır. Stilize edilen tavus kuşu çizgisel üslup ağırlıklı olarak dekorlanmıştır. Tavus kuşunun gövde ve kuyruk kısmında kahverengi, turuncu renklerde kafes deseni kullanılmıştır, iki yanında ve üstünde ise bitkisel desenler yer almaktadır. 19 cm. çapındadır, bordür kısmı boş bırakılmıştır.

Görsel 45. Kase

Victoria Albert Müzesinde yer alan bu kase (Görsel 45) 18. yy.'da üretilmiş ve yüksekliği 19, 7 cm., çapı: 6, 9 cm.'dir. bitki ve hayvan motifleri bir arada kullanılmıştır. Tabağın sol kısmında bitkisel desenler yer alırken, sağ kısımda tavus kuşu bulunmaktadır. Koyu mavi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Tavus kuşunun kuyruğu çizgisel fırça darbeleri ile dekorlanmıştır. Gövdesinde ise hem çizgisel hem de lekese fırça darbeleri kullanılmıştır. Bordür kısmı zincir motifi ile süslenmiştir. Erişim numarası C. 150 – 1939'dur.

Görsel 46. Çanakkale seramik atölyelerinde 19. yy. başlarında üretilmiş tabak ortasında stilize zürafa betimi. İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle)

Zürafa motifinin Çanakkale seramiklerinde kullanılması o döneme ve kent yaşamına göre ilginç kaşılabilir.

“Çanakkale tabakları üzerinde karşımıza çıkan zürafa büyük olasılıkla Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 1823 yılında Osmanlı padişahı II. Mahmut’a gemiyle gönderilen zürafadan esinlenmiş olmalıydı” (Takaoglu ve Takaoglu, 2021: 73).

İstanbul Çinili Köşk Müzesinde yer alan bu tabak (Görsel 46) 19. yy. başlarında üretilmiş ve yüksekliği 6, 5 cm., çapı: 29, 5 cm.’dir. Bu kompozisyonda zürafa motifi, bitkisel motiflerle beraber kullanılmıştır. Kahverengi ve açık turuncu renkler ile dekorlanan bu tabakta zürafa motifi, doğayla iç içe yansıtılmıştır. Bordür kısmını ise aralıklı kafes motifi süslemiştir. Env. 175’tir.

Görsel 47. Çanakkale seramik atölyelerinde 18. Yüzyılın ortalarından 19. Yüzyıl ortalarına kadar üretilmiş bitki üzerine konmuş iki kuşu profilden betimleyen bir kompozisyona sahip (b) sır altı bezemeli tabak. (İstanbul Arkeoloji Müzeleri İzniyle)

İstanbul Çinili Köşk Müzesinde yer alan bu tabak (Görsel 47) 18. yy. - 19. yy. arasında üretilmiş olup yüksekliği 5, 5 cm., çapı: 23, 5 cm.'dir. Hayvan motifleri ile bitkisel motiflerin beraber dekorlandığı bu tabakta, iki adet kuş motifi, tabağın sağına ve soluna gelecek şekilde konumlandırılmıştır. Tabağın sol tarafında karga yer almaktadır ve diğer kuştan daha küçük şekilde dekorlanmıştır. Mor ve kahverengi renkleri kullanılmıştır. Her iki kuş da bitkisel motiflerin üzerinde yer almaktadır. Tabağın ortasındaki iki bitkisel motif servi ağacına benzemektedir. Bordür kısmında aralıklı kafes motifi kullanılmıştır. Bu kompozisyona bakılarak Çanakkaleli ustaların, hayvanları ve doğayı iç içe bir şekilde yansıttıkları söylenebilir. Env. 177'dir.

2.5. Cami ve Köşk Tasvirli Tabaklar

Görsel 48. Çanakkale seramik atölyelerinde olasılıkla 18. yüzyıl ikinci yarısı veya 19. yüzyıl başları arası üretilmiş stilize cami ve köşk tasvirli tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri izniyle)

İstanbul Çinili Köşk Müzesinde yer alan bu tabak (Görsel 48) 18. yy. – 19. yy. arası üretilmiş ve yüksekliği 8 cm., çapı: 32 cm. dir. Cami ve köşk tasvirleri Çanakkaleli ustalar için bir konu olmuştur ve ustalarda bu konuyu tabaklara aktarmıştır. Bu tabakta, dönemeçli bir yolun başında ve sonunda iki adet cami ve bir mescit yer almaktadır. Mescit iki minare ile camiler ise beş minare ile tasvir edilmiştir. Lacivert, mavi, kirli sarı ve turuncu renkler kullanılmıştır. Bu kompozisyon bitkisel motiflerle beraber desteklenmiştir. Camilerin yanlarında irili ufaklı servi ağaçları sıralanmıştır ve bordür kısmında aralıklı kafes motifleri kullanılmıştır. Env. 235'dir.

Görsel 49. Çanakkale seramik atölyelerinde olasılıkla 18. yüzyıl ikinci yarısı veya 19. yüzyıl başları arası üretilmiş stilize cami ve köşk tasvirli tabak (İstanbul Arkeoloji Müzeleri izniyle)

İstanbul Çinili Köşk Müzesinde yer alan bu tabak (Görsel 49) 18. yy.'nin ikinci yarısı - 19. yy. başları arası üretilmiş ve yüksekliği 8. cm.'dir. Tabağın merkezinde yan yana sıralanmış üç ev tasvir edilmiştir, sol ve sağ taraftaki evler turuncu ortadaki ev ise kafes motiflidir. Evlerin iki yanında da ağaçlar yer almaktadır, sol taraftaki ağacın ve ortadaki evin üzerinde kuş yer almaktadır. Bordür kısmında aralıklı kafes motifi kullanılmıştır. Bu kompozisyonda hem mekan tasvirinin hem de bitki ve hayvan motiflerinin bir arada kullanıldığı söylenebilir. Bu tür kompozisyonlar Çanakkale'nin kent yaşamı hakkında da fikir vermektedir. Env. 219'dur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKSTİL DESENİ TASARIMINDA KULLANILAN YÖNTEMLER

“Tekstil kelimesinin kökeni incelendiğinde, Romalılar tarafından “dokumak, örmek, kurmak, tertip etmek” anlamlarında kullanılan Latince texere fiilinden türetildiği söylenebilir” (Emirhan, 2022: 16).

“Hayvan postlarını yerini alacak ilkel kumaşlar, dokuma amacı ile çok eski çağlarda el tezgahlarında yapılmaya başlanmıştır. Asur ve Babil çağında yapılmış bazı kumaşların, bu ilkel tezgahlarda kısa bir süre içinde yapıldığını göstermektedir” (Türker, 1996: 2).

“Desen kelimesi, dilimize 20. yy. başlarında Fransızcadan girmiş olup çizim, tasarım sözcüğünden alıntıdır ve Fransızca “taslağını çizmek, betimlemek” anlamlarına gelen dessiner fiilinden türetilmiş bir isimdir” (Emirhan, 2022:16). “Tekstil Deseni ise, kumaşı süslemek için tasarlanan renk alanları düzeni olarak tanımlanabilir” (Emirhan, 2022:16).

Tekstil deseni tasarlamak ve üretmekteki genel amaç kumaş yüzeyini süslemek, yüzeye bir anlam kazandırmaktır. Tekstil, insanlık tarihinden bu yana varlığını sürdürüp hem işlevsel hem de sanatsal anlamda gelişen bir disiplin olmuştur. Tekstil ürünleri birincil olarak insanların temel ihtiyacını karşılamaktadır. İnsanlar, yaşadıkları zamanın da olanakları dahilinde hem giyinme hem de ev yaşamında kullandıkları tekstil ürünlerine çeşitli tekniklerle süslemeler yapmıştır. Bu süslemeler de tekstil deseninin oluşumuna zemin hazırlamıştır. İnsanlar seramik geleneğinde olduğu gibi dokudukları kumaşlara, yaşadıkları toplumun gelenekleri, kültürel ve dini değerleri gibi etmenlerden esinlenerek desenler oluşturmuşlardır.

3.1. Tekstil Deseni Geliştirme Yöntemleri

Gerçekçi anlatım: Tasarımda kullanılacak olan öğeler doğadan ilham alınarak seçilir ve renk, biçim, ölçü gibi özelliklerinde çok fazla değişiklik yapılmaksızın uygulanmaktadır. Manzara, hayvan, bitki temalı çalışmalar gerçekçi anlatıma örnek gösterilebilir.

Benzetme: Tasarımda referans alınan ögeyi stilizasyon, deformasyon ve soyutlama yöntemleri uygulanarak yapılabilmektedir. Stilize etmek için referans ögenin özüne çok müdahale edilmeden sadeleştirilir. Deforme etmek içinse tasarım ögesinin şeklini bozarak, abartarak bir uygulama gerçekleştirilir. Soyutlama yapmak için de geometrik ögeler kullanılabilir.

Objeleri geometrik biçimlerle anlatım: Doğada bulunan varlıkları geometrik şekillerle yorumlayarak bir anlatım söz konusudur.

Modernize etme: Geçmişte yapılmış değerli kabul edilen eserleri, günümüz çağ anlayışına uygun bir şekilde yorumlamaktır.

Günümüz teknolojisi ve imkânları dâhilinde tekstil desenleri ile yüzey tasarımı yapmak pek çok alanda tercih edilmektedir. Tasarlanan bu desenler tekstil ürünlerinin yanı sıra iç mimaride, seramik alanında, yer ve duvar karolarında, sinterflex ürünlerinde, sofra grubu ürünlerinde yüzey tasarımı olarak uygulanmaktadır. Endüstriyel ve sanatsal anlamda örneklerini gördüğümüz iki farklı disiplin olan tekstil ve seramik birbirleri ile etkileşim halindedir. Tekstil alanının trendler üzerindeki hakimiyeti seramik alanında da etkisini göstermektedir.

“Tekstilde tasarımın ana ilkesi estetik unsurları içererek özgün olması yanında işlevsel olmasıdır. İşlevsel olmayan bir tekstil ürünü sanat eseri kapsamına girer ve tekstil tasarımının dışında tutulur” (Sezgin ve Önlü, 1992:85).

Tekstil deseninde renk ögesi, çoğu zaman her koşulda ilk plandadır, çünkü önce renkten etkileniriz, daha sonra o rengin yer aldığı nesneye yaklaşım dokunmak isteriz. Baskın bir renk etkisine sahip olmayan, yalnızca doku ögesiyle meydana getirilmiş desenlere sahip kumaşlarda bile renk, yine ilk plandadır, çünkü dokunun ışık aracılığıyla meydana getirdiği optik oyunlar da göz tarafından renk olarak algılanır (Emirhan, 2022: 17).

Tekstil deseninde uygulanan en önemli tasarım ilkelerinden biri de tekrardır.

Motif veya motif kümelerinin, biçim, ölçü ve renkleriyle aynı olmasına rağmen aralık ya da yönlerinin değişik biçimde kullanılmasına “Tekrar”

denir. Tekrar ile yapılan süslemeler, kumaş deseni, işleme, dokuma, örme, duvar ve paket kağıdı, fayans, yer, tavan ve duvar döşemeleri gibi iç ve dış mimarlıkta, el sanatlarının çeşitli alanlarında, çeşitli araç-gereç ve teknikler yardımıyla kullanılan bir desenleme biçimidir (Seçkinöz vd., 1986: 12).

Tekrar eden kumaş desenleri kendi içerisinde bütünlüğü sağlayarak yüzeyde en ve boy olacak şekilde devamlılığı olan desenlerdir, bu şekilde metraj desen oluşturulmaktadır. Belirli bir alan içerisinde kompozisyonu olan ve devamlılığı olmayan desenler ise pano desen olarak nitelendirilmektedir. Tekstil deseni tasarlanırken kumaşa uygulanabilirliği göz önünde tutulması gerekmektedir. Bunun için de raport tekniği uygulanmaktadır.

Raport: Bir desenin, kumaş boyunca sürekliliğini, düzenli aralıklarla dağılımını sağlayan ölçütlendirilmiş dizilemedir. (Saldıray, 1980: 12)

Raportda şu hususlar önemlidir.

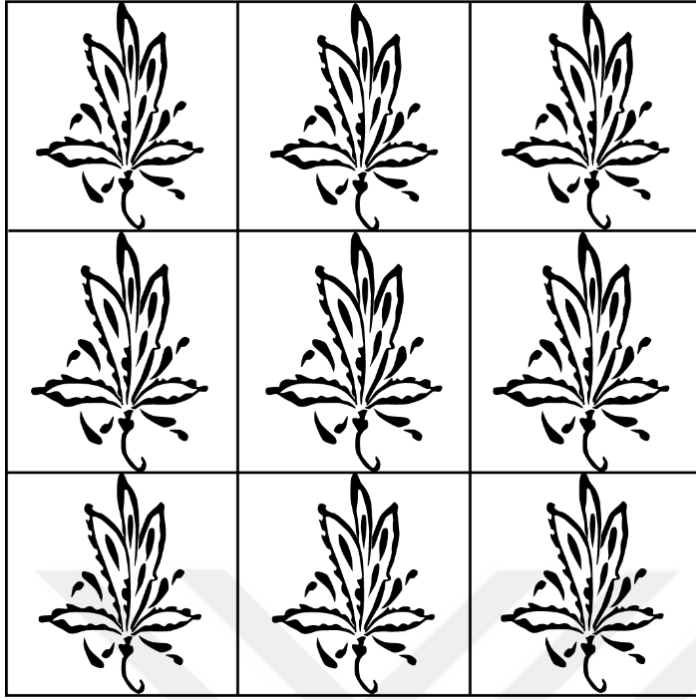
- a) Motif sıralamasının raport sistemleri doğrultusunda istenilen en uygun şekilde ayarlanması,
- b) Renk dizilerinin giderilmesi,
- c) Hem motif hem de renk kümelerinin mümkün olduğunca kumaş üzerinde rahatsız edici bir planda olmamaları (Türker, 1996: 89).

Raport tekniği kendi içerisinde türlere ayrılmaktadır. Bunlar: Düz veya tam raport, soter veya yarım raport, diyagonal veya üslup raport, çevirme ve kapaklama raport olarak sıralanabilir.

3.1.1. Düz - Tam Raport

Kolay uygulanabilen ve en çok tercih edilen raportlama tekniğidir.

“Her kare bir raport alanı olarak düşünüldüğünde, raport alanının düşey ve yatay eksenler üzerinde teksir olunduğu görülür. Bu düzenleme ise, düz raport sistemindeki dizilemeyi ilke olarak vermektedir” (Saldıray, 1980: 13).

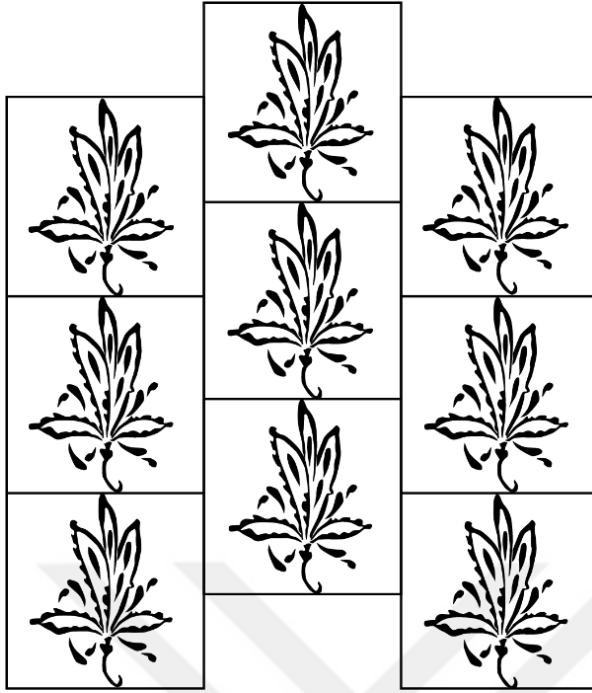

Görsel 50. Düz – tam raport dizilimi

3.1.2. Soter - Yarım Raport

İşletmelerin sıklıkla tercih ettiği bir raport tekniğidir. Bu raport tekniğine göre desenler daha aralıklı dizilmektedir. Birim raport karesi 1/2 oranında atkı yönünde, çözgü yönüne ise dik açılı olacak şekilde sıralanması ile meydana gelen bir raport tekniğidir. Bu teknikteki raport dağılımı düz raporttaki gibidir fakat 1/2 oranında kayarak kumaş yüzeye yerleştirilmektedir. Desenlerdeki kayma düzeni kumaşın atkı ve çözgü yönünde olabileceği gibi, sağa ya da sola kayacak şekilde de olabilmektedir.

“Üretim sürecinde şablonda enine soter olarak görülen çalışma kumaşın boyuna soter baskı yapar. şablonda boyuna soter olarak görülen çalışma kumaşın enine baskı yapar” (MEB, 2011: 19).

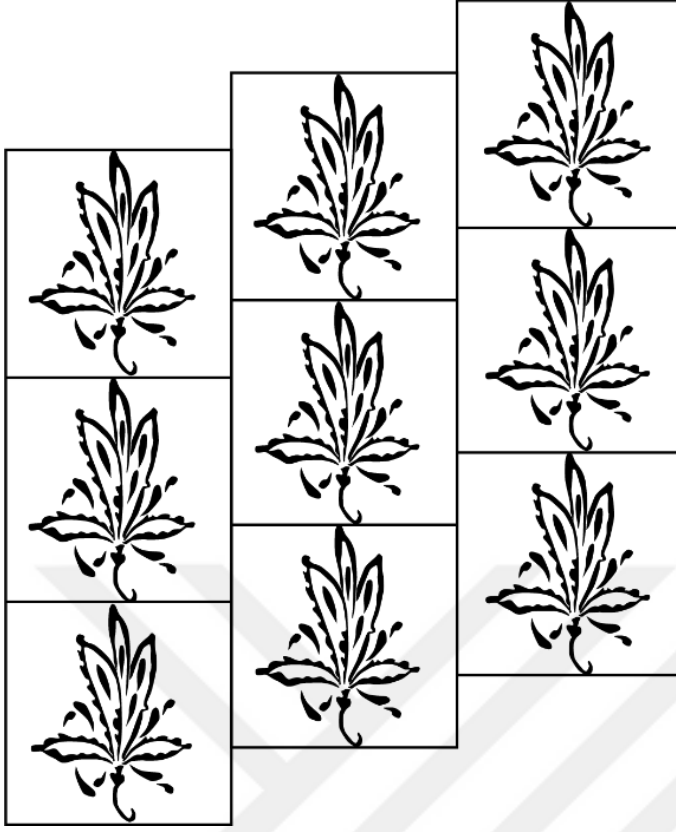

Görsel 51. Soter – yarım raport dizilimi

3.1.3. Diyagonal - Üslup Raport

“Desenler arasındaki tekrar düzeni temel olarak soter rapotta olduğu gibidir. Soter rapottan farkı kumaş yüzeyindeki desen kaymaları sadece $\frac{1}{2}$ oranında değil, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$ ve $\frac{1}{7}$ oranlarında da yapılabilmektedir” (MEB, 2011: 3).

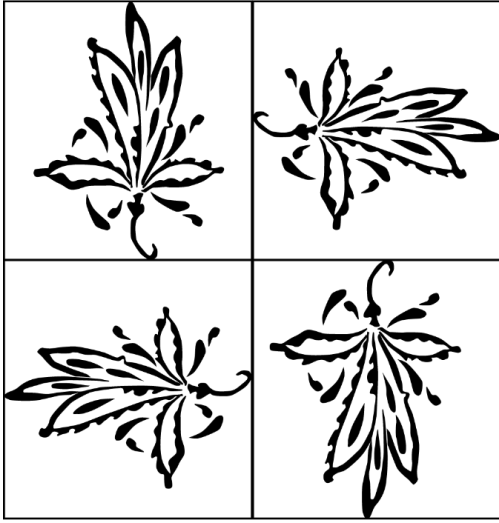
“Çözümleri yönünde soter sağlanırken dizileme, atkı iplikleri yönünde yarıdan atlama yerine diagonal hareket veren bir ritm kurar” (Saldıray, 1980: 15).

Görsel 52. Diyagonal – üslup raport dizilimi

3.1.4. Çevirme Raport

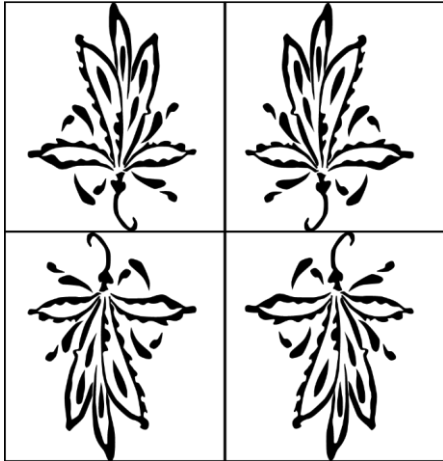
Genellikle fular, eşarp gibi kare kompozisyon tercih edilen desenler için kullanılmaktadır. Kapaklama raporta benzemektedir, 1/4 oranında birim raport kompozisyon içerisinde 90° döndürülerek birbiriyle çakıştırılmaktadır. Bu şekilde birim raport kareyi tamamlayarak çevirme raport meydana gelmektedir.

Görsel 53. Çevirme raport dizilimi

3.1.5. Kapaklama Raport

Kare, dikdörtgen kompozisyon içerisinde tasarlanacak desenler için kullanılan bir raport tekniğidir. Mendil, eşarp, fular, masa örtüsü gibi tekstil ürünlerinde bu teknikle tasarlanmış desenler karşımıza çıkmaktadır. Birim raport 1/2, 1/4 ve 1/8 oranlarında hazırlanmaktadır. Birim raport simetri olacak şekilde kompozisyon meydana gelmektedir.

Görsel 54. Kapaklama raport dizilimi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TASARIM ÖNERİLERİ VE UYGULAMALAR

Bu tez çalışmasında yapılan araştırmalar doğrultusunda, geleneksel bir değer ve kültürel miras olan Çanakkale seramikleri bitkisel motifli tabaklar kapsamında çalışılan motifler referans alınarak, seramik yüzeyler için uygulanabilir tasarım önerileri sunulmuştur. Zengin verilere sahip olan bitkisel motiflerin ana karakterinin dışına çıkılmadan yorumlanmış ve tekstil sektöründe kullanılan raport tekniği ile seramik yüzeyler için metraj desen tasarım önerileri sunulmuştur. Tekstil ve seramik sektörünün malzeme farklılığından kaynaklı belli başlı sınırlılıkları vardır. Tekstil sektöründe kullanılan renkler olabildiğince canlı, parlak renklerdir ve farklı dokuma tekniklerinde dokunmuş kumaşlar çeşitlilik oluşturmaktadır. Seramik sektöründe bu denli canlı renkler kullanılmamaktadır. Seramik malzemeyi renklendirmede kullanılan sır altı ve sır üstü pigmentler, boyalar pişirimden önce ve sonra farklı renk skalası vermektedir. Renk skalasındaki bu durum seramik yüzeylerde kullanılacak renkler için önemli bir etkidir. Tekstil yüzeylerde metraj desenler büyük ebatlarda çalışılabilmektedir fakat seramik yüzey üretiminin ebat olarak üretim teknolojisi ve üretim bandının olanakları ile sınırlıdır. Seramik yüzeyler yaşam alanlarında uzun vadede kullanılmaktadır. Bundan kaynaklı renk ve desen tasarımlarının, seramik yüzeylerin bir arada kullanılacağı diğer eşyalarla uyum içerisinde olması gözetilmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan tasarımlarda 2024 yılının trend renkleri dikkate alınmıştır. Seramik malzemenin sınırlılıklarından dolayı tasarımlarda revizeler yapılmıştır. Metraj desen tasarımlarının bazılarında desenin birim raporu seramik yüzeyde kullanılmıştır. Desenlerin renk, çizgi, leke değerleri üzerinde değişiklikler yapılarak tasarımlar çeşitlendirilmiştir. İlk olarak referans olacak bitkisel motifli Çanakkale tabağı belirlenmiş ve Adobe Illustrator programında orijinaline uygun birebir çizimi yapılmıştır. Raport teknikleri kullanılarak desenler geliştirilerek varyasyonlar türetilmiştir.

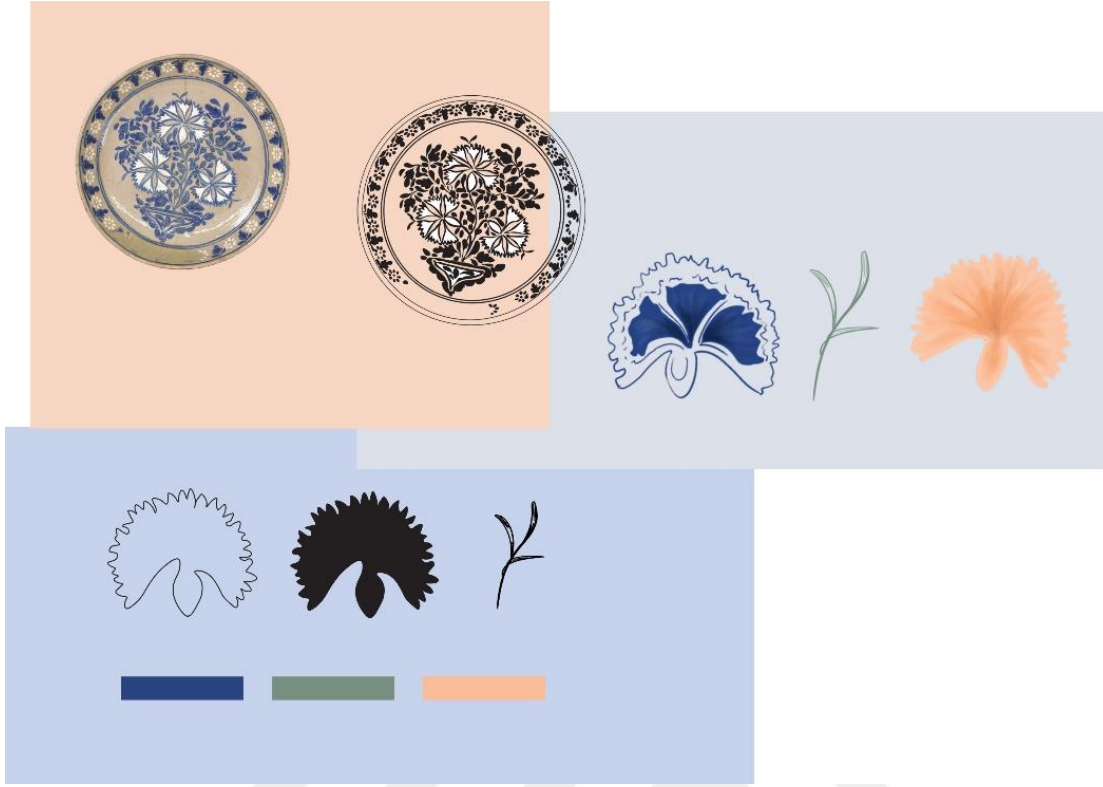
4.1. Motif Analizleri

Görsel 55. Motif analizi 1-a pafta düzenlemesi

Görsel 56. Motif analizi 1-b pafta düzenlemesi

Görsel 57. Motif analizi 2-a pafta düzenlemesi

Görsel 58. Motif analizi 2- b pafta düzenlemesi

Görsel 59. Motif analizi 2-c pafta düzenlemesi

Görsel 60. Motif analizi 1-c pafta düzenlemesi

Görsel 61. Motif analizi 2-d pafta düzenlemesi

Her yıl Pantone Renk Enstitüsü tarafından açıklanan gelecek yıl moda ve dekorasyon trendlerini belirleyen yılın rengi Pantone Renk Enstitüsü tarafından açıklandı. Enstitü'ye göre, PANTONE 13-1023 Peach Fuzz, incelikli bir şekilde şehvetli, nezaket ve hassasiyet hissi veren, paylaşım, topluluk ve işbirliği mesajını ileten samimi kimliğinin yanı sıra başkalarıyla birlikte olma veya sessiz bir anın tadını çıkarma arzumuzu vurgulayan sıcak ve rahat bir renk. (lofficel, 2024).

Tasarım önerilerinde ağırlıklı olarak yılın trend rengi şeftali tüyü tonu kullanılmıştır. Yılın diğer trend renklerinden olan mavi, yeşil gibi renkler de tasarımlarda yer bulur.

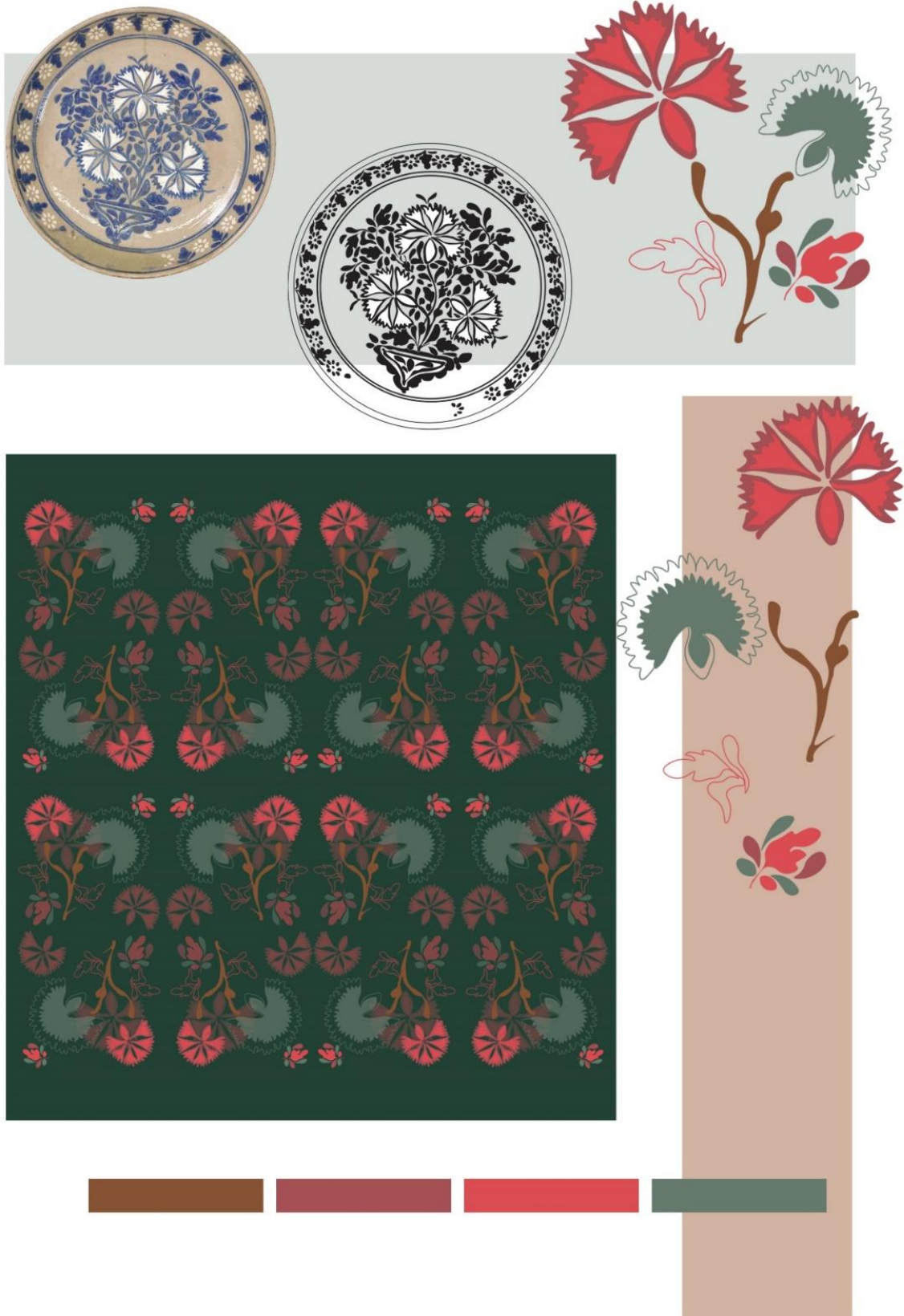
4.2. Tasarım Önerileri Dijital Pafta Düzenlemeleri

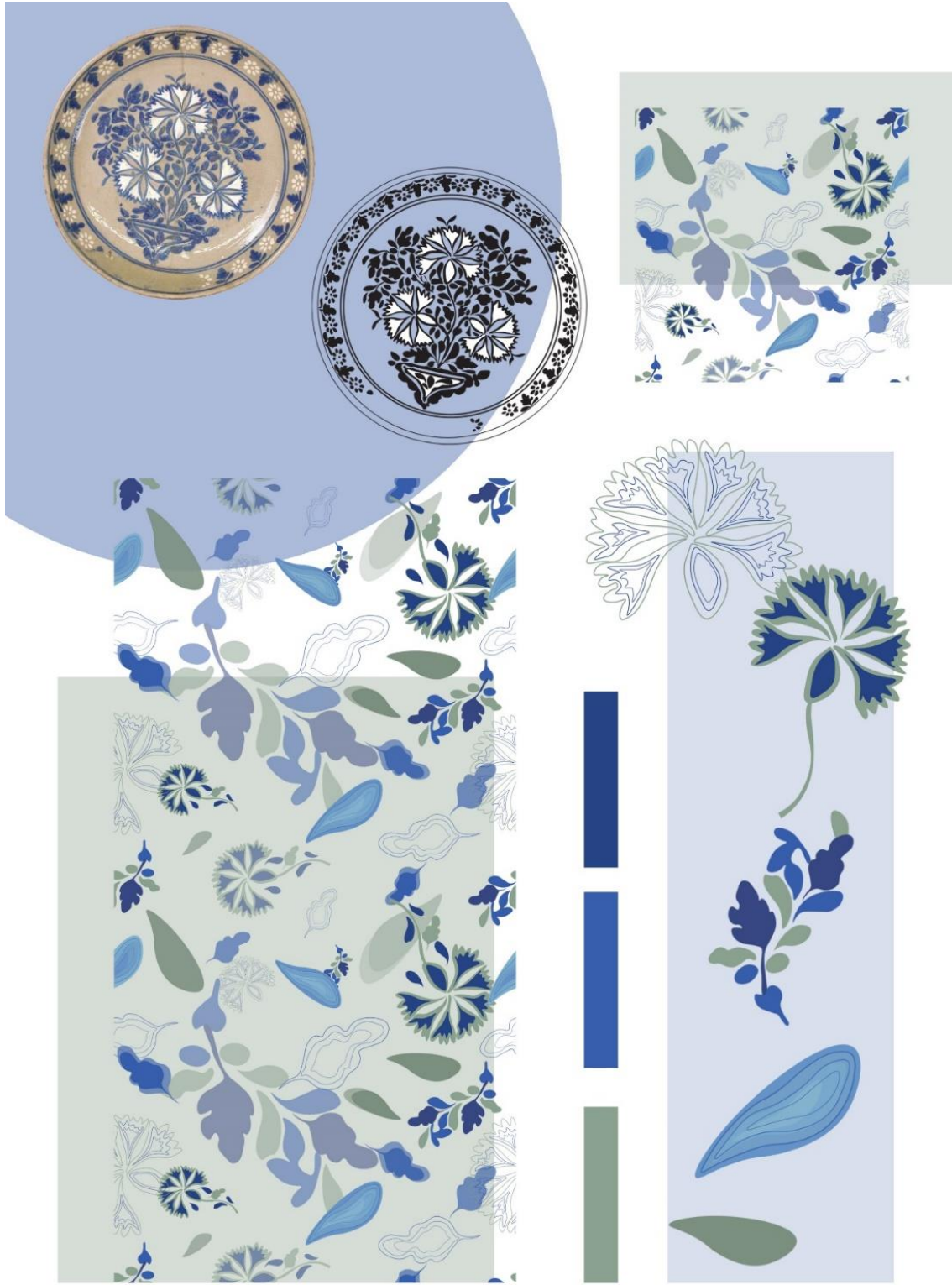
Görsel 62. Tam rapor desen tasarımı 1-a pafta düzenlemesi

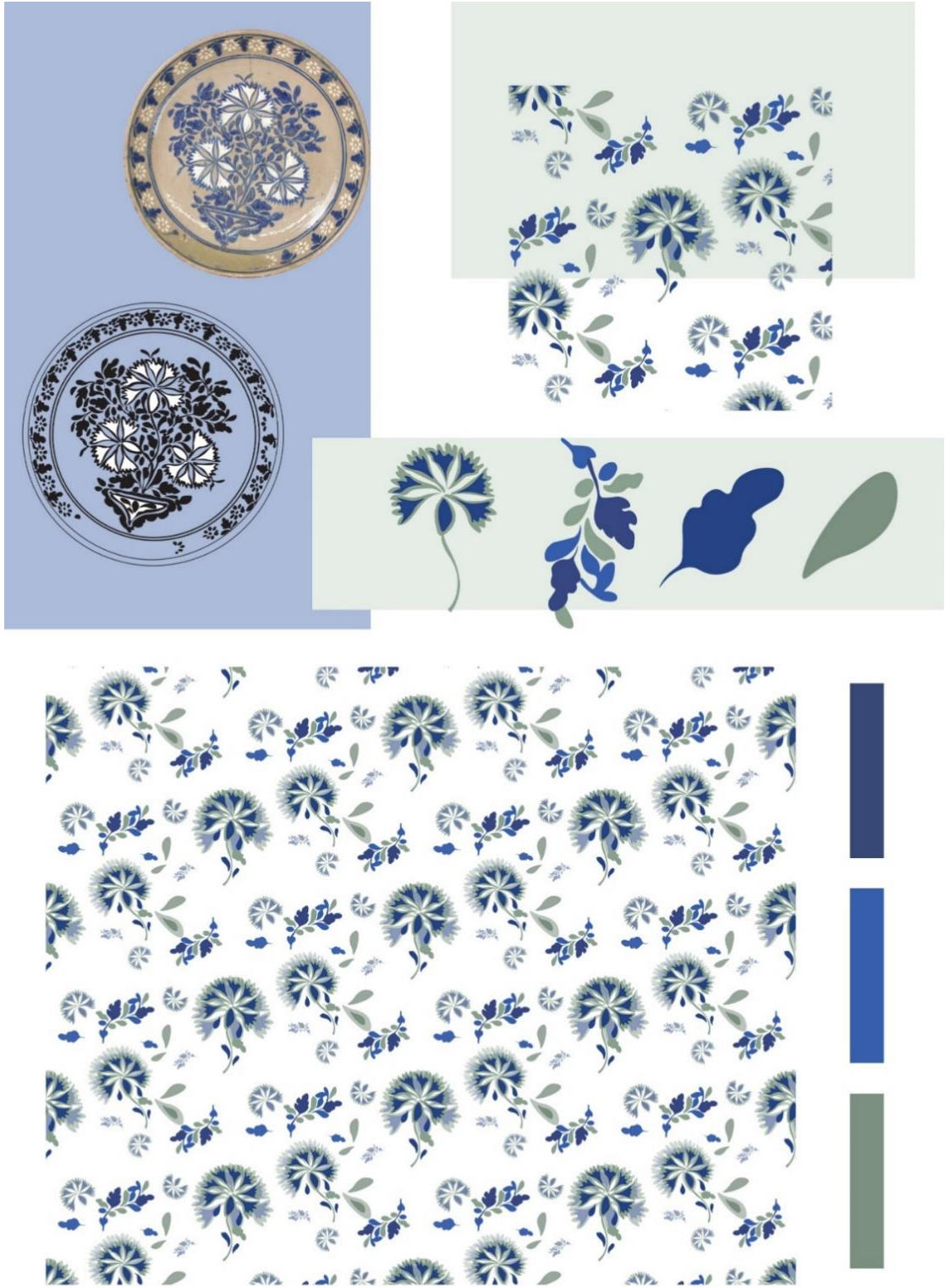
Görsel 63. Yarım raport desen tasarımı 2-a pafta düzenlemesi

Görsel 64. Kapaklama raport desen tasarımı 2-b pafta düzenlemesi

Görsel 65. Tam raport desen tasarımı 2-c pafta düzenlemesi

Görsel 66. Yarım rapor desen tasarımı 2-d pafta düzenlemesi

Görsel 67. Diyagonal raport desen tasarımı 3-a pafta düzenlemesi

Görsel 68. Diyagonal raport desen tasarım 3-b pafta düzenlemesi

Görsel 69. Diyagonal raport desen tasarımı 2-e pafta düzenlemesi

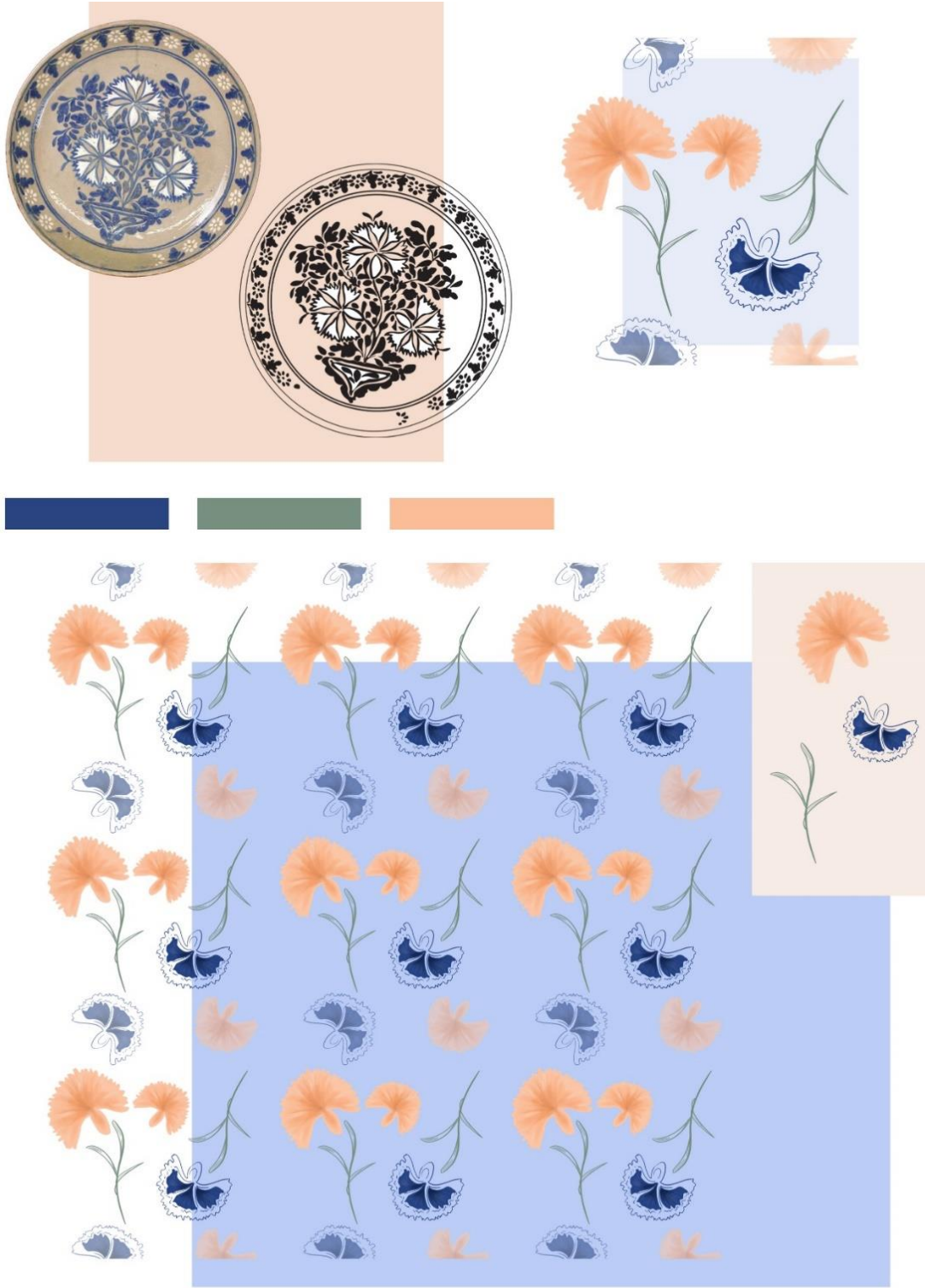
Görsel 70. Yarım raport desen tasarımı 3-c pafta düzenlemesi

Görsel 71. Tam raport desen tasarımı 2-f pafta düzenlemesi

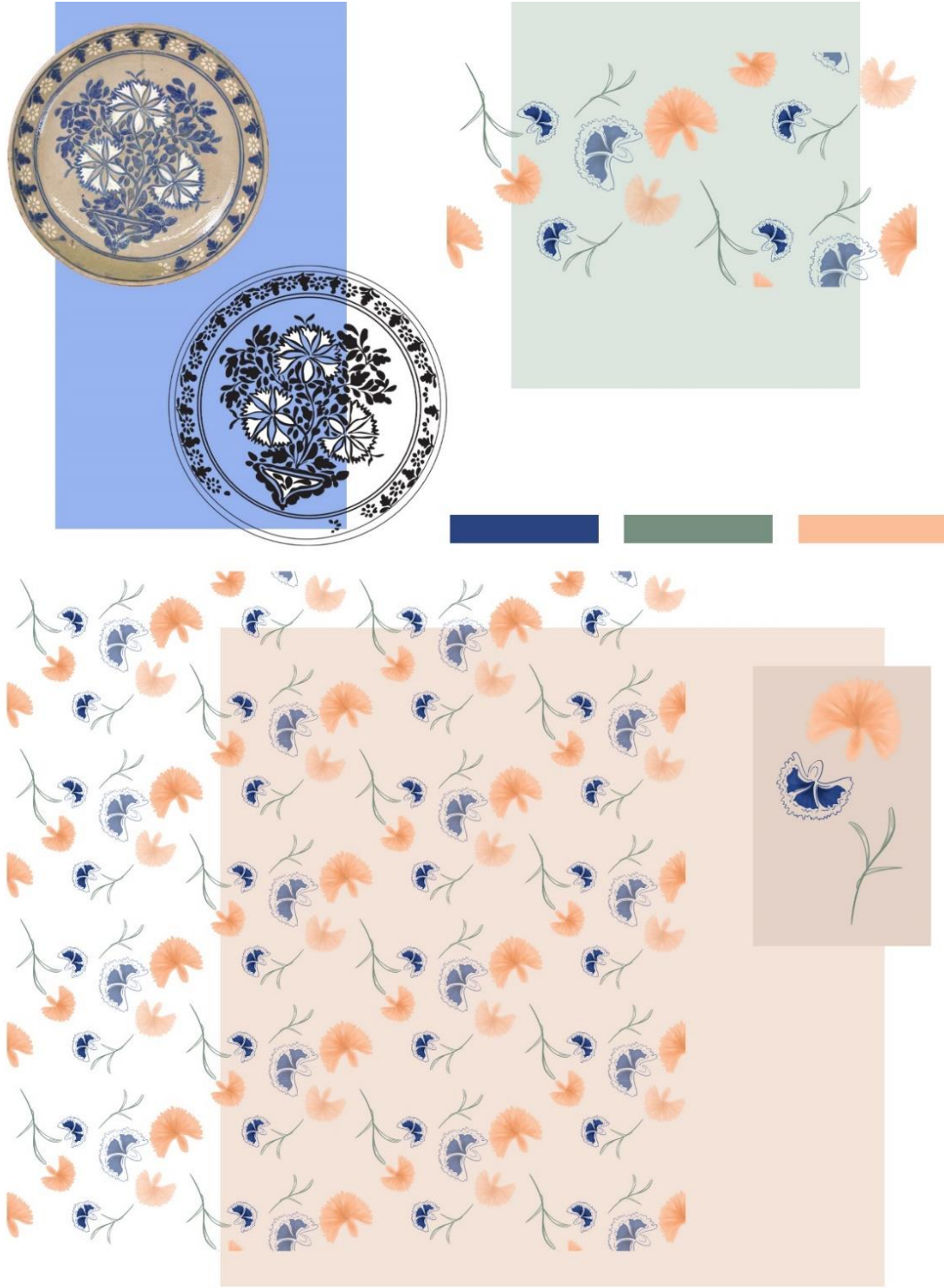
Görsel 72. Tam raport desen tasarımı 2-g pafta düzenlemesi

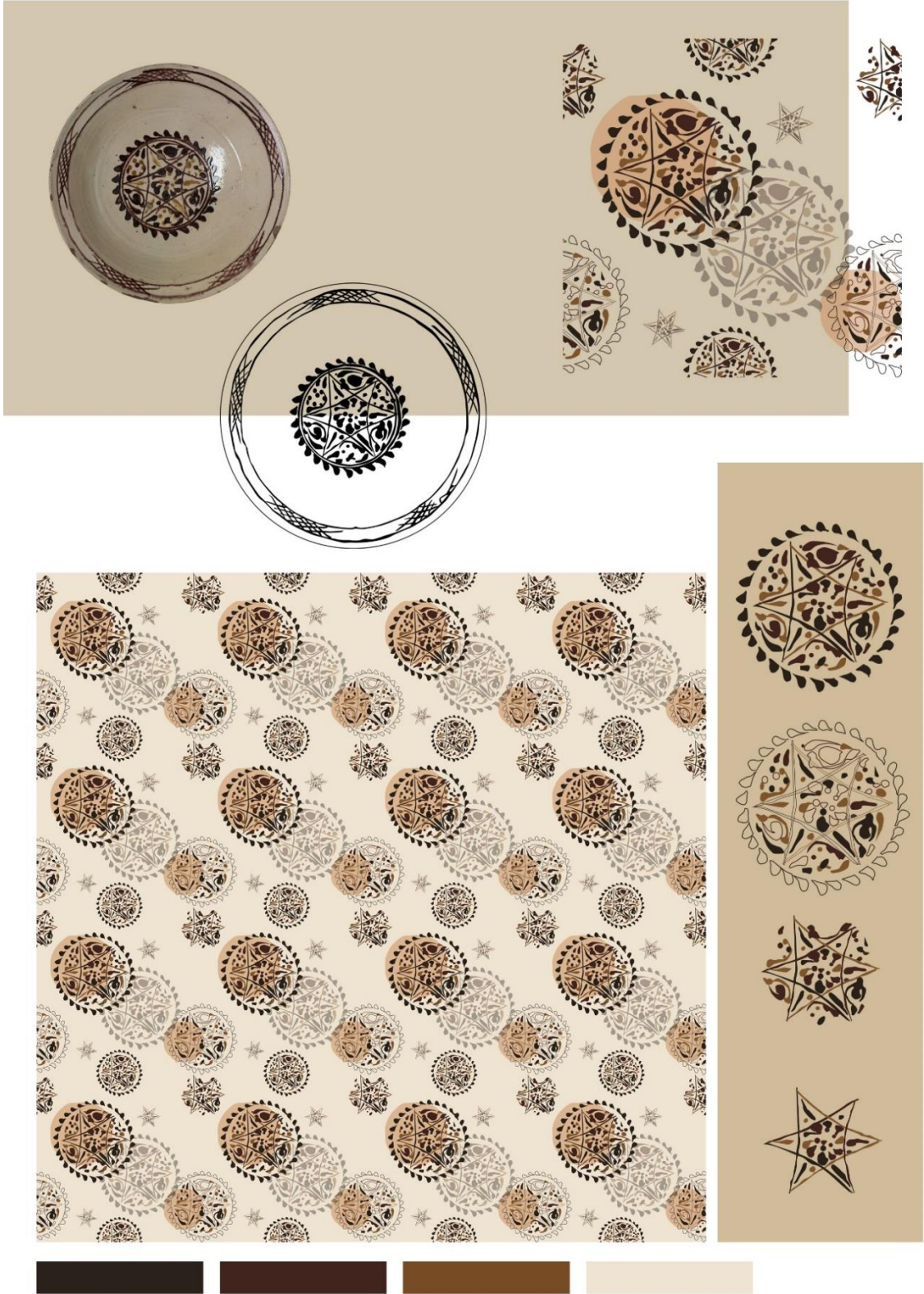
Görsel 73. Tam raport desen tasarımı 2-h pafta düzenlemesi

Görsel 74. Yarım raport desen tasarımı 2-j pafta düzenlemesi

Görsel 75. Yarım raport desen tasarımı 2-k pafta düzenlemesi

Görsel 76. Tam raport desen tasarımı 4-a pafta düzenlemesi

Görsel 77. Tam raport desen tasarımı 4-b pafta düzenlemesi

4.3. Duvar Karosu Tasarımları

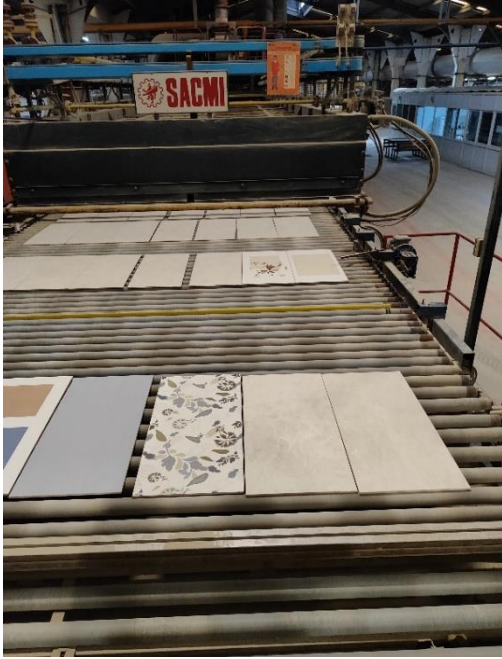
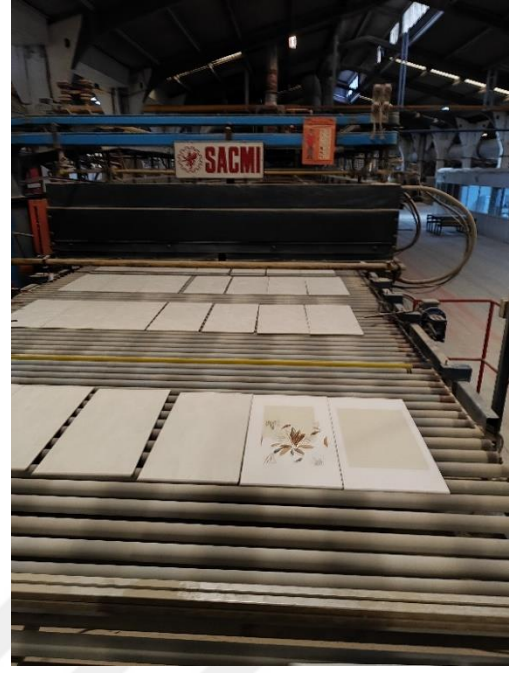
Görsel 78. Duvar Karosu tasarımı 2-c ebat: 30x60 cm.

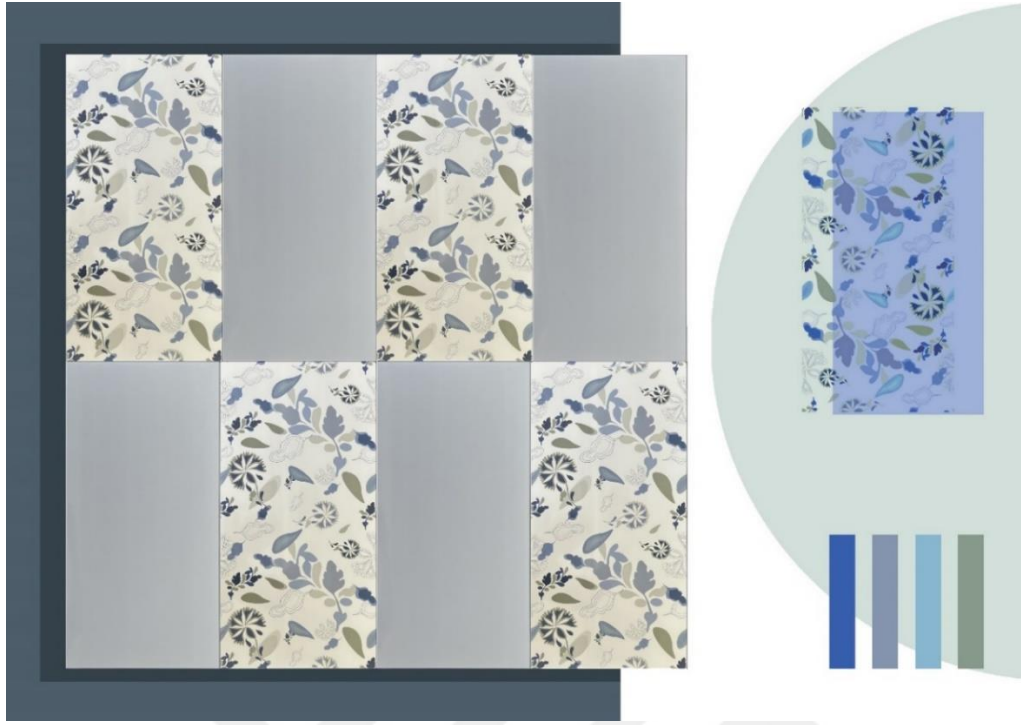
Görsel 79. Duvar karosu tasarımı 1-a ebat: 30x60 cm.

Görsel 80. Duvar karosu tasarımı 3-a ebat 20x20 cm.

Görsel 81. Duvar karosu üretim departmanı dijital baskı teknolojisi üretim aşamaları

Görsel 82. Duvar karosu tasarımı 2-c uygulama pafta düzenlemesi

Görsel 83. Duvar karosu tasarım uygulaması 1-a pafta düzenlemesi

Görsel 84. Duvar karesi tasarım uygulaması 3-a pafta düzenlemesi

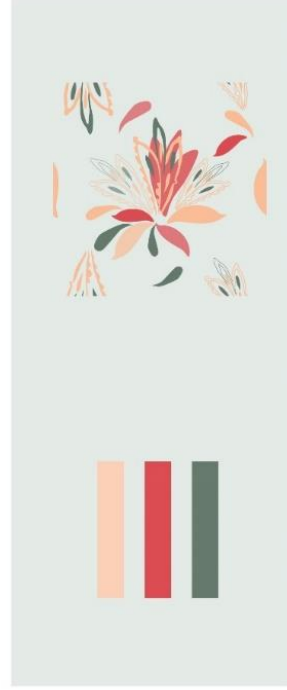
4.4. Farklı Ürün Grupları Üzerine Dijital Giydirme Örnekleri Sunum Paftaları

Görsel 85. Tabak üzerine desen giydirme pafta düzenlemesi

Görsel 86. Tabak üzerine desen giydirme pafta düzenlemesi

Görsel 87. Tabak üzerine desen giydirme pafta düzenlemesi

Görsel 88. Lavabo üzerine desen giydirme pafta düzenlemesi

Görsel 89. Koltuk üzerine desen giydirme pafta düzenlemesi

Görsel 90. Duvar kağıdı tasarım önerisi pafta düzenlemesi

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çanakkale, tarihi ve kültürel özelliklerinin yanı sıra bir seramik kentidir. Çömlekçi ustalarının üretim teknikleri, ürettikleri özgün formlar ve dekorlar Çanakkale'ye has bir üslup oluşturmuştur. Bu çalışmada 17. yy.-20. yy. geleneksel Çanakkale seramiklerinin kısaca tarihi bilgisine değinilip, genel özelliklerinden bahsedilmiştir.

Çanakkale seramiklerinde bitkisel motiflere pek çok formda dekor olarak yer verilmiştir fakat en çok tabak formlarında kullanıldığı görülmektedir. Dönemin çömlekçi ustaları yaşadıkları çevreden etkilenecek, doğada bulunan bitkileri, hayvanları, yelkenlileri, kentin mimari unsurlarını kendi üslupları ile stilize ederek uygulamışlardır.

Bu çalışmada, bitkisel motifli Çanakkale tabakları üzerinde kullanılan motiflerin, tekstil deseni geliştirme yöntemlerinden olan raport tekniğinden faydalanarak metraj ve pano desen tasarım önerileri sunmak hedeflenmiştir. Seçilen bitkisel motifli Çanakkale tabağı önce aslına uygun olarak çizilmiş, daha sonra stilize edilerek varyasyon önerileri yapılmıştır. Tasarımlarda kullanılan renkler 2024 yılının trend olarak belirlenmiş renkleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Araştırmanın sonucunda on dört tasarım önerisi yapılmıştır, bu tasarımlardan 1-2-3 nolu tasarım seçilerek, Çanakkale'nin Çan ilçesinde bulunan Kaleseramik Çanakkale Kalebodur Seramik Sanayi A.Ş duvar karosu üretim departmanında, 30x60 cm. ve 20x20 cm. ebatlarında duvar karosuna dijital baskı tekniği ile basılmıştır. Dijital ortamda yapılan diğer tasarımlar çeşitli ürün gruplarına: ev tekstili ürünleri, sofr grubu ürünleri, karo, duvar kâğıdı vb. giydirilerek sunulmuştur.

Seramik ve tekstil iki ayrı disiplin olmasına rağmen birbirlerini hem sanat açısından hem de endüstriyel açıdan beslemektedirler. Günümüzde seramik alanının özellikle endüstriyel anlamda, tekstilde kullanılan renkler ve desenlerden etkilendiği görülmektedir. Bu çalışmada geleneksel bir değer olan ve yapılan araştırmalar doğrultusunda hakkında detaylı bir çalışmaya rastlanılmayan bitkisel motifli Çanakkale tabaklarının motif

analizlerinin yapılması alana önemli bir katkı sunacaktır. Geleneksel bir verinin analiz edilerek, yüzey değerlendirmede ortak paydada buluşan iki sektörden biri olan tekstil sektörünün desen geliştirme yöntemleri kullanılarak yorumlanması, geleneksel üretim yöntemlerinden farklı olarak seramik endüstrisinde kullanılan seri üretim yöntemlerine uygun şekilde tasarlanması bu çalışmanın özgün değerini ortaya koyar. Geleneksel motiflerinden, günümüz tasarım anlayışı ve raport teknikleri kullanılarak, talep edildiğinde her iki sektöre de entegre edilecek şekilde yeni desen tasarım önerileri sunulması, kültürel bir mirasın farkındalığına ve görünürlüğüne katkı sağlayacaktır. İki sektörün sunduğu farklı imkanların, bu imkanların ya da sınırlılıkların tasarıma olan etkisinin doğru analiz edilmesi gerekmektedir. Fonksiyonel olmasının yanı sıra estetik görünüm açısından da önem taşıyan ve artık sadece ıslak mekan olarak tanımlanan alanlarda değil hayatımızın, yaşam alanlarımızın her noktasında karşımıza çıkan seramik yüzeyler, hedeflenen yaygın etki açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

Agents vol. 10. Yasin Şahin (çev.). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü

Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.

Chandler, R. (1775). Travels in Asia Minor: or, an Account of A Tour Made at the

Expense of the Society of Dilettanti Vol 2. Yasin Şahin (çev.). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.

Çanakkale Adının Kaynağı (2018). Erişim: 4 Nisan 2024, http://www.eceabatrehber.com/il_ilceler.html#:~:text=%C3%87anakkale%20Bo%C4%9Faz%C4%B1%20Antik%20%C3%87a%C4%9F%C4%B1n,bu%20b%C3%B6lgede%20ya%C5%9Fayan%20Dardanlara%20dayanmaktad%C4%B1r.

Ekinci, D. (2020). Atina Benaki Müzesi'nde Bulunan Çanakkale Seramikleri. YL. Tezi,

Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

Emirhan, K. (2022). Tekstil Desenleri. Yeditepe Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

Geri Benardete Osmanlı Seramikleri Koleksiyonu Müzayedesini - B.Ö.K.M. 5 / 2. Bölüm, (2017). İstanbul: Beyaz Müzayede.

Nemlioğlu Koca, Y. (2017). “Dardanelles, Hellespont, Çanakkale: Çanakkale Haritaları”.

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı, 15 (22), 109-134. (<https://doi.org/10.17518/canakkalearastirmalari.310563>)

Öney, Gönül. (1971). Türk Devri Çanakkale Seramikleri. Çanakkale Seramik Fabrikaları

A.Ş. Yayını: Ankara.

Lofficiel (2024). 2024 Yılıının Rengini Açıkladı

Erişim: 9 Haziran 2024, <https://www.lofficiel.com.tr/moda/pantone-2024-ylinn-renini-tantyor>

Saldıray, B. (1980). Kumaş Baskısında Raport Ve Renk Ayırımı İşlemleri. Devlet Güzel

Sanatlar Akademisi Yayınları, İstanbul.

Seçkinöz, M., Alparslan, Ş. ve Komşuoğlu, Ş. (1986). RESİM II - Süsleme Resmi ve Süsleme Sanatları Tarihi. MEB: Ankara.

Sezgin, Ş. ve Önlü, N. (1992). Tekstilde Tasarım Olgusu. Tekstil ve Mühendis, 6(32), 84-89.

Smith, A. (1850). A Month At Constantinople. Yasin Şahin (çev.). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.

Takaoğlu T. ve Takaoğlu A. (Ed.). (2021). *Çanakkale Seramikleri 1670-1915 Bir Kentin Sessiz Tanıkları*. Ege Yayınları: İstanbul.

Tekkök Karaöz, B. (2018). “Çanakkale Seramikleri; 17. Yüzyıl Sonundan 21. Yüzyıla”.

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı, 16 (25), 19-35.
(<https://doi.org/10.17518/canakkalearastirmalari.475815>)

Tekstil Teknolojisi Deseni Rapotlama 1, (2011). Ankara: MEB

Tekstil Teknolojisi Deseni Rapotlama 2, (2011). Ankara: MEB

Türker, K. (1996). Tekstil Desen Tasarımı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Meslek Yüksekokulu, Tokat.

Vitalis, E. (1864). Recueil Consulaire Contenant les Rapports Commerciaux des

